

คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

สารนิพนธ์

ของ

กมลชนก ภิรมย์ศิริพรรณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

ตุลาคม 2549

คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

สารนิพนธ์
ของ
กมลชนก ภิรมย์ศิริพรรณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

ตุลาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

บทคัดย่อ

ของ

กมลชนก ภิรมย์ศิริพรรณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

ตุลาคม 2549

กมลชนก ภิมย์ศิริพรรณ (2549). *คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1*. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละ และเพื่อเปรียบเทียบความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 112 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน โดยแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design โดยให้นักเรียนทำแบบวัด (Pretest) ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ วันละ 1 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละได้วัดความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ด้วยแบบวัดชุดเดิม (Posttest)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .84 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test แบบ Dependent Samples และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความแตกต่างกัน โดยนักเรียนมีความเสี่ยสละสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**A HANDBOOK TO DEVELOP DEDICATION OF THE FIRST LEVEL – PRIMARY
EDUCATION STUDENTS**

**AN ABSTRACT
BY
KAMONCHANOK PIROMSIRIPAN**

**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University**

October 2006

Kamonchanok Piromsiripan. (2006). *A Handbook to Develop Dedication of The First Level-Primary Education Students*. Master's Project, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Inst. Paisan Unprasert.

This research was aimed at building a handbook to develop dedication of the first level – primary education students and on comparing development behaviors of students, before and after using a handbook, to find efficiency of tools used in developing dedication for the first level – primary education. 112 students at the primary education, grade 1 – 3, were sampling in this research. These enrollments in Chamchun School in Wattana District, Bangkok are spread in several classes. The pupils are in the educational year of 2548, second semester. A random sampling of a one classroom per grade was conducted. Tools used in this research are A Handbook to Develop Dedication of The First Level – Primary Education Students and The First Level – Primary Development measurement, which reliability measured at .84. One Group Pretest – Posttest Design method was carried out. Before using a handbook, for eight weeks, pupils are conducted with the Pre-test. After finished using A Development Handbook, the researcher has measured the pupils' development level again using the same handbook's Post-test. Statistics used in analyzing data are standard deviation, mean, T-test's Dependent Samples and The One Way ANOVA analysis.

The result of this research was found that before and after using A Handbook for Development of The First Level – Primary Education Students pupils have changed their develop dedication behaviors indicated that significant differences at .05.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจาก อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์, ผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ และ ผศ.ดร.นันทา สุรักษา อาจารย์พิจารณาเค้าโครงและกรรมการสอบปากเปล่า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ทองอยู่ แก้วไทรฮะ, อาจารย์ชัยสิน – ผศ.ปรารมย์ มณีนนท์ และอาจารย์ประยูร วงศ์จันทร์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ คุณโกวิท สุวรรณสิงห์, คุณดนุชา ภูมิถาวร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผอ.รุ่งโรจน์ แจ่มจันทร์และ อาจารย์หนึ่งนุช วงศ์ไทย อาจารย์โรงเรียนแจ่มจันทร์ และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1-3 ทุกคน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคน, พี่ๆ เพื่อนร่วมงานที่ศูนย์โรตารีในประเทศไทยทุกท่าน และเพื่อนๆ จากมูลนิธิเครือข่ายครอบครัวทุกท่าน รวมทั้งคุณพ่อ คุณแม่ พี่-น้อง และคุณเอกชัย เขียรสรราช ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิจัย จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ พี่น้อง และผู้มีพระคุณทุกท่าน

กมลชนก ภิรมย์ศิริพรรณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม.....	13
เอกสารเกี่ยวกับความเสี่ยสละ.....	22
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคในการพัฒนาความเสี่ยสละ.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
วิธีดำเนินการทดลอง.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	60
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการ.....	60
สรุปผลการวิจัย.....	61
อภิปรายผล.....	61
ข้อเสนอแนะ.....	63
บรรณานุกรม.....	64
ภาคผนวก.....	69
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	101

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากร.....	41
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง.....	42
3 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design.....	44
4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียหายด้านของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหาย.....	52
5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียหายด้านของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหาย.....	53
6 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียหายด้านของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหาย.....	54
7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียหายรวมทั้งฉบับของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหาย.....	55
8 ค่าประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	56
9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วง ชั้นที่ 1.....	57
10 ค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความ เสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	58
11 แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับวัตถุประสงค์.....	96
12 คะแนนจากแบบสอบถามความเสียหายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	98
13 คะแนนจากแบบสอบถามความเสียหายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.....	99
14 คะแนนจากแบบสอบถามความเสียหายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	100

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำรายงานการวิจัยและพัฒนา ศักยภาพของเด็กไทย สรุปผลการวิจัยที่ได้ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษา มีศักยภาพที่ผ่านเกณฑ์ 3 ด้าน ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร ส่วนศักยภาพที่ไม่ผ่าน เกณฑ์ 6 ด้าน ได้แก่ ความขยัน อดทน ประหยัดและอดออม การควบคุมตนเองได้ ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา ทักษะการคิด และทักษะ การจัดการ ตามลำดับ (กรมวิชาการ. 2543 : 123)

จากผลของรายงานการวิจัย จะเห็นได้ว่าความเสียสละเป็นคุณธรรมจริยธรรม และ คุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่ง ที่นักเรียนระดับประถมศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผล ซึ่งอาจมีผล สืบเนื่องมาจากสภาพสังคมในปัจจุบันนั้นมีความเจริญ และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การ ดำรงชีวิตประจำวันของบุคคลจะต้องปรับไปตามสภาพของสังคม ซึ่งเป็นยุคแห่งการแข่งขันเร่งรีบ กิจกรรมหลายอย่างต้องการความรวดเร็ว หากใครปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดความเครียด และมีปัญหา ตามมา ประกอบกับสังคมมีความอ่อนแอทางด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงก่อให้เกิดปัญหามากมาย หลายอย่างตามมา ปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไขหรือสกัดกั้นมิให้เกิดขึ้น ก็จะทำให้ความรุนแรง และมากขึ้นเรื่อยๆ จนยากที่จะแก้ไข (กรมวิชาการ.2545 : ความนำ) และผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ สภาพปัญหาของนักเรียนในโรงเรียนแจ่มจันทร์ โดยวิธีการสัมภาษณ์คุณครูประจำชั้น และการ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจำนวน 20 คน พบว่านักเรียนร้อยละ 70 มีพฤติกรรมบ่งบอกถึง ความเห็นแก่ตัว ไม่แบ่งปัน หรือเสียสละให้แกกัน เช่น นักเรียนที่มีอุปกรณ์การเรียนพร้อม ไม่ เสียสละสิ่งของของตนให้เพื่อนร่วมชั้นที่ไม่มีอุปกรณ์หรือมีอุปกรณ์ไม่พร้อม นักเรียนส่วนใหญ่มา จากครอบครัวที่มีฐานะยากจน พ่อแม่ไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรม จึงเป็นหน้าที่ของครู แต่เนื่องจากในโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนมาก ทำให้ครูต้องใช้วิธี อบรมสั่งสอนและปลูกฝังแก่นักเรียนด้วยการบอก หรือว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง เพราะการปลูกฝังและอบรมสั่งสอนที่ถูกต้องนั้น จะต้องให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง จึง ก่อให้เกิดเป็นความเคยชินเกิดเป็นนิสัย และน้ำใจที่ฝังเป็นคุณธรรมและจริยธรรมประจำตัวนักเรียน ต่อไป

ความเสียสละ ถือเป็นคุณธรรมจริยธรรมด้านหนึ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับการพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จในชีวิต เจริญด้วยลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ด้วยคุณธรรม 5 ประการของพระวิกรมุณี คือ ความรู้ดี ความสามารถดี ความคิดดี ความประพฤติดี และความมีจิตใจดี ใจมีคุณธรรม ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษาหรือผู้ใหญ่ต้องมี คุณธรรมของคนดี การที่จะมีจิตใจดี ใจมีคุณธรรมนั้น ประกอบด้วยคุณธรรม 10 ประการ คือ ขยัน

ฉลาด ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ มีวินัย ใจเมตตา สามัคคี หนีความชั่ว กลัวความผิด และคิดช่วยชาติ ศาสนา จากคุณธรรมดังกล่าวจะเห็นว่า ความเสียสละ เป็นคุณธรรมประการที่ 4 ที่ต้องฝึกตนให้เป็นคนรู้จักเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่เป็นคนใจแคบ มีใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น หรือเสียสละเพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติ ศาสนา ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว หวังผลประโยชน์แก่ตนเท่านั้น จึงทำงานต้องฝึกหัดเป็นคนเสียสละ จึงจะทำประโยชน์ส่วนรวมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 18 – 22) การส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีความเสียสละ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหา ดังนั้นทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ทำการส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์

สิ่งสำคัญเรื่องหนึ่ง คือ การฝึกและพัฒนาให้บุคคลมีความสามารถในการประพฤติปฏิบัติภายในกรอบของกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับ หรือตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งการที่บุคคลอยู่ในสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรม จะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้าแก่สังคม การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมก็ถือเป็นพื้นฐานในการสร้างบุคคล ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป เพื่อจัดปรับเตรียมสภาพชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลักษณะแห่งความสัมพันธ์ต่างๆ ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม และพร้อมที่จะเป็นอยู่ปฏิบัติและดำเนินการต่างๆ เพื่อก้าวหน้าไปอย่างได้ผลดีที่สุด สู่จุดหมายของชีวิต ของบุคคล ขององค์กร ของชุมชน ตลอดจนของสังคมทั้งหมด ไม่ว่าในระดับใดๆ โดยเฉพาะสำคัญที่สุด เพื่อเอื้อโอกาสให้แต่ละบุคคลฝึกศึกษาพัฒนาชีวิตของเขาให้ประณีตประเสริฐ ที่จะได้ประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้จากการที่ได้มีชีวิตเป็นอยู่ (พระธรรมปิฎก. 2546 : 354)

ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ. 2546 : 49) การที่จะเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนไทย จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของสถาบันการศึกษาที่จะอบรมขัดเกลาเยาวชนให้เป็นผู้มีความประพฤติดี ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บท 1 หมวดทั่วไป มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กองวิจัยทางการศึกษา. 2542 : 5) ประเทศชาติที่มีกำลังคนที่มีคุณภาพและปริมาณสูงย่อมผลักดันไปสู่ความเป็นมหาอำนาจที่ถาวร คุณภาพทางจิตใจที่มีคุณธรรมย่อมจะนำไปสู่สันติสุขแก่โลกโดยส่วนรวมด้วย ซึ่งการปฏิบัติทางสังคม คือการจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แสดงตัวอย่าง แบบอย่างและอธิบายชี้แนะ เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นกฎเกณฑ์หรือความสัมพันธ์ต่างๆ แล้วเลือกตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามที่ตนเห็นว่าถูกต้องควร การปลูกฝังจริยธรรมควรกำหนดวิธีการเป็นขั้นตอน คือ สร้างศรัทธา ให้ความรู้ตามความหมายที่แท้จริง ฝึกปฏิบัติจริยธรรมที่พึงประสงค์

ก่อให้เกิดความคิดและความเข้าใจที่กระจ่างชัดต่อคุณค่าและวิธีปฏิบัติที่ดี ที่ถูกต้อง ใ้บุคคลเห็นคุณค่าอย่างฝังลึก เป็นคุณสมบัติอันดีงามต่อไป (ประภาศรี สีหอำไพ. 2540: 40)

นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 6-10 ปี นั้นเป็นวัยที่สามารถพัฒนาความมีน้ำใจ รู้จักแสดงความสนใจ แบ่งปัน และช่วยเหลือผู้อื่นตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมได้ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข 2546 : 41) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการของโคลเบอร์ ที่ได้อธิบายว่า พัฒนาการจริยธรรมไม่ใช่การรับรู้จากการสอนโดยตรง แต่เป็นการผสมระหว่างความรู้ในบทบาทของตนเองและบทบาทของผู้อื่น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จะต้องคำนึงถึงวัยวุฒิ คุณวุฒิและความพร้อมของเด็ก ตลอดจนทั้งทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในการทำงานประกอบด้วย โดยวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมควรใช้เทคนิค หรือวิธีการที่หลากหลาย ประกอบกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้บรรยากาศในการพัฒนาเร้าใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และเห็นคุณค่าที่จะนำคุณธรรมและจริยธรรมไปปฏิบัติจนเป็นลักษณะนิสัยและวิถีชีวิตของตนเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ และมีความคิดเห็นว่าเด็ก ๆ ควรจะได้รับการปลูกฝังและอบรมสั่งสอนในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในด้านความเสียสละให้ถูกต้อง ตั้งแต่ในวัยเยาว์ ก็จะสามารถพัฒนาพฤติกรรมด้านความเสียสละได้ดี ซึ่งก็จะเป็นการปูพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาคนในระดับต่อไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) เพื่อพัฒนาความเสียสละของนักเรียน และเป็นแนวทางให้กับผู้บริหาร ครู ครูแนะแนว และผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 อันจะส่งผลให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักทางการศึกษา ซึ่งจะทำให้เด็กมีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครอง ครูผู้สอน ครูแนะแนว รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางการวางแผน ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเสียสละให้แก่เด็กนักเรียน อันจะส่งผลให้นักเรียนเป็นเยาวชนที่ดีมีความเสียสละ ซึ่งเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ และทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

นอกจากนี้ คู่มือดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นประโยชน์ หรือเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือพัฒนาด้านอื่นๆ ได้อีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 236 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 68 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 84 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 84 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 112 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน ได้ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 33 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 41 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 38 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 หมายถึง ความประพฤติ ปฏิบัติ การกระทำของนักเรียนในการละความเห็นแก่ตัว การแบ่งปันให้แก่คนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ วาจาและกำลังใจ พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่

1. เสียสละทรัพย์สินของ ได้แก่
 - 1.1 แบ่งปันเครื่องบริโภค อุปโภค
 - 1.2 บริจาคเงินช่วยเหลือ
2. เสียสละกำลังกาย ได้แก่
 - 2.1 ช่วยถือสิ่งของ
 - 2.2 ช่วยทำความสะอาด เช่น ช่วยเก็บที่นอน ทำความสะอาดห้องเรียน เป็นต้น
3. เสียสละวาจาและกำลังใจ ได้แก่
 - 3.1 พุดปลอบใจ ให้กำลังใจ
 - 3.2 ชื่นชม แสดงความยินดีแก่ผู้อื่น
4. เสียสละความสุขสบายส่วนตน ได้แก่

4.1 สละที่นั่งให้ผู้อื่น

4.2 นำเวลาพักผ่านไปช่วยเหลืองานอื่น

คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 หมายถึง คู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ สำหรับใช้ในการพัฒนาความเสียหายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 โดยใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับวัย หน่วยการสอน และหัวเรื่อง เพื่อช่วยให้เกิดพฤติกรรมความเสียหายซึ่งเป็นพฤติกรรมเป้าหมายอย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเสียหาย

2. แนวทางในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยาย นักเรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง และแสดงความคิดเห็นเพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความเสียหาย โดยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

2.1 กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่ม ซึ่งกิจกรรมกลุ่มจะเน้นการเล่นแบบ โดยเล่นเป็นกลุ่ม และให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเสียสละระหว่างเล่นเกมในกิจกรรมกลุ่ม

2.2 สถานการณ์จำลอง หมายถึง การยกสถานการณ์จริงหรือเหตุการณ์จำลองขึ้นเพื่อเป็นคำถามให้นักเรียนร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาสถานการณ์ ให้นักเรียนตอบคำถาม และแสดงวิธีการแก้ไขปัญหาสถานการณ์นั้น ๆ และนำมาเป็นข้ออภิปรายในการเรียนรู้เรื่องความเสียหาย

โดยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ครูนำนักเรียนเข้าสู่เรื่องราวของกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ครูดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมแต่ละครั้ง มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเสียหาย โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินไป

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาสรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับความเสียหายตามกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง และให้การเสริมแรงโดยชมเชยที่นักเรียนที่แสดงพฤติกรรมความเสียหายขณะที่ร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งพฤติกรรมการแสดงออกและความรู้สึก

3. ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรมพัฒนาความเสียหาย

3.1 ข้อควรปฏิบัติของครูในการจัดกิจกรรม ครูต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ศึกษาเนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรมและเทคนิคทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม อธิบายให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติ กติกาในการร่วมกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ ไม่ด่วนตัดสินคำตอบของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา ใช้อารมณ์ขัน การเสริมแรง หรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตร ทั้งคำพูด น้ำเสียงและ

ท่าทาง กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมเป้าหมาย หรือตอบคำถามได้ถูกต้อง สังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่ม ขณะที่จัดกิจกรรมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก

3.2 ข้อควรปฏิบัติของนักเรียน ในการร่วมกิจกรรมนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยแสดงความคิดเห็น แสดงพฤติกรรมการพูดได้ครั้งละ 1 คน นักเรียนไม่พูดสอดแทรก ขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างมีระเบียบและเป็นไปตามกฎที่ตั้งไว้

4. การประเมินผล โดยแบบสอบถามหลังการทำกิจกรรม และการสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึกของนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ

5. ตารางสรุปการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเสียสละ ซึ่งในส่วนของตารางจะประกอบไปด้วย

- 5.1 ระดับชั้นของนักเรียน
- 5.2 ครั้งที่ในการทำกิจกรรม
- 5.3 ความเสียสละต่อพฤติกรรมเป้าหมาย
- 5.4 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมพัฒนาความเสียสละ
- 5.5 ชื่อกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 5.6 เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
- 5.7 วิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรม

นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุระหว่าง 6 – 10 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร

การหาประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเสียสละ หมายถึง การหาประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเสียสละ ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 60/60

60 จำนวนแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบสอบถามก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

60 จำนวนหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบสอบถามหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

1. เสียสละทรัพย์สินของ
 - 1.1 บริจาคเงินช่วยเหลือ
 - 1.2 แบ่งปันเครื่องอุปโภคบริโภค
2. เสียสละกำลังกาย
 - 2.1 ช่วยถือสิ่งของ
 - 2.2 ช่วยทำความสะอาด
3. เสียสละสติวาจาและกำลังใจ
 - 3.1 พูดปลอบใจ ให้กำลังใจ
 - 3.2 ชื่นชม แสดงความยินดี
4. เสียสละความสุขสบายส่วนตน
 - 4.1 ช่วยเหลืองานผู้อื่น
 - 4.2 สละที่นั่งให้ผู้อื่น

สมมติฐานในการวิจัย

ความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 - 1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
 - 2.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม
 - 1.1 ความหมายของคุณธรรม
 - 1.2 ประเภทของคุณธรรมที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างนักเรียน
 - 1.3 ความหมายของจริยธรรม
 - 1.4 องค์ประกอบทางจริยธรรม
 - 1.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
 - 1.6 การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเสียสละ
 - 2.1 ความหมายความเสียสละ
 - 2.2 ความสำคัญของความเสียสละ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคในการพัฒนาความเสียสละ
 - 4.1 สถานการณ์จำลอง
 - 4.2 กิจกรรมกลุ่ม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพัฒนาความเสียสละ
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศไทย
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. เอกสารเกี่ยวกับคู่มือ
 - 6.1 ความหมายของคู่มือ
 - 6.2 ประเภทของคู่มือ
 - 3.3 องค์ประกอบของคู่มือ
 - 6.4 ลักษณะของคู่มือที่ดี
 - 6.5 การหาประสิทธิภาพของคู่มือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศ สำคัญ คือมุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผล มีเอกภาพ ในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 22, 23, 24 และมาตรา 26 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 9-10)

มาตรา 22: หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

มาตรา 23: สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการ เรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและ ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม เทคโนโลยี รวมตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของไทย การเมืองและการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และทั้งเรื่องการจัด การด้าน คณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญา ไทยและการประยุกต์ใช้

มาตรา 24: กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาให้ผู้เรียนจากประสบการณ์จริง ฝึกการ ปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ ด้านต่างๆ อย่างสมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อม กัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

มาตรา 26: การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความ ประพฤติสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณา ในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

1.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 2-7) ได้กล่าวถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญของงานของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยกำหนดโครงสร้างเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
ช่วงชั้นที่ 2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
ช่วงชั้นที่ 3	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
ช่วงชั้นที่ 4	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ภาษาไทย
- 2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลุ่ตยู่ท้ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้ สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของ ผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต คุณิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอน

ทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-2,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม

2.1 ความหมายของคุณธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ. 2527 : 90) ได้ให้ความหมายคุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติฝ่ายดีโดยส่วนเดียวเป็นที่ตั้ง หรือเป็นประโยชน์แก่สันติภาพ หรือสันติสุขจึงเป็นสิ่งที่ต้องการของมนุษย์ คุณธรรมเป็นสิ่งที่ต้องการอบรมโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดขึ้นเหมาะสมกับที่เราต้องการ

เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531 : 269 – 272) บอกว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดี และความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่เป็นไปในทางที่ดี ที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลผู้นั้นให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามที่สังคมยอมรับคุณธรรม คือสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าดีเป็นความรู้สึกนึกคิดที่เป็นไปในทางที่ดีงาม แต่เป็นเรื่องของนามธรรมที่มองเห็นได้ยาก เพราะเป็นคุณสมบัติที่ปรากฏอยู่กับตัวของผู้นั้นโดยเฉพาะหรือกลุ่มบุคคลในแต่ละอาชีพ เช่น คุณธรรมของตำรวจก็คือ การพิทักษ์สันติราษฎร์ คุณธรรมของทหารก็คือ ปกป้องประเทศ คุณธรรมของพระภิกษุ คือ การรักษาพระธรรมวินัยและเผยแผ่แก่ศาสนิกชน คุณธรรมของครูก็คือการแนะนำสั่งสอนศิษย์ ด้วยเจตนาดีให้ศิษย์มีความรู้ ความประพฤติที่ดี ส่วนคุณธรรมส่วนบุคคลได้แก่ ความซื่อสัตย์ การมีวินัยและการประหยัด ฉะนั้นลักษณะบางอย่างจึงอาจเป็นได้ทั้งคุณธรรมและค่านิยมไปพร้อมกัน เช่น ความกตัญญู ซึ่งในสังคมไทยเห็นว่าเป็นลักษณะที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญและดีงาม

สุวิทย์ มูลคำ ; อรทัย มูลคำ (2546 : 235) กล่าวว่า คุณธรรมคือสภาพของคุณงามความดี คนที่มีคุณธรรมหมายถึง คนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ซึ่งคนที่มีคุณธรรมนั้น นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและยังมีจิตใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่นด้วย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณธรรม คือ คุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจมนุษย์ซึ่งแสดงออกมาทางกาย วาจา ใจ ของแต่ละบุคคล อันเป็นลักษณะที่ดีและเป็นคุณประโยชน์ต่อตัวบุคคลที่ได้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องดีงาม

2.2 ประเภทของคุณธรรมที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างนักเรียน

คุณธรรม 4 ประการ

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานคุณธรรม 4 ประการ ให้แก่ประชาชนชาวไทยเนื่องในพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี เมื่อพุทธศักราช 2525 ว่า “การรักษาอธิปไตยและความเป็นไทยให้ดำรงมั่นคงยืนยาวไป ถือว่าเป็นภารกิจอันสำคัญสูงสุด นอกจากต้องอาศัยการบริหารประเทศที่ฉลาด สุจริตเป็นธรรมแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนทั้งประเทศด้วย คือ ประชาชนแต่ละคนจะต้องชวนชวชาญสร้างสรรค์ประโยชน์ และดำรงอยู่ในคุณธรรมอันสมควรแก่ฐานะของตน คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่สี่ประการ ประการแรก คือการรักษาความสัตย์ ความจริงใจข่มใจตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติ แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ประการที่สอง คือการรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติ

ปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น ประการที่สาม คือการอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติ
ล่วงความสัตย์สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความ
ทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง”

คุณธรรม 30 ประการในการส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตากรุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
5. ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น
6. การรู้จักความพอดี
7. การไม่พูดปดไม่เบียดเบียน ไม่อำพรางความจริง ไม่ยุยงให้เกิดความแตกแยก

และการไม่พูดคำหยาบคาย

8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ
10. การเป็นผู้มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักผิดชอบชั่วดี
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทนอดกลั้น
15. ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในตนเอง
16. ความกตัญญูกตเวที
17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและมีอารมณ์แจ่มใส
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน
21. ความรับผิดชอบ
22. การมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง
23. การมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับการเปลี่ยนแปลง
25. มารยาท และนิสัยส่วนบุคคลในการเดิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคม

ระหว่างประเทศ

26. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขออภัย การขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การ
เล่น และการพักผ่อนหย่อนใจ

27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

28. การเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม

29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

30. การแก้ไขข้อบกพร่อง การปฏิบัติตามจริยธรรม ได้แก่ ศีลธรรม ระเบียบกฎหมายและจารีตประเพณี

คุณธรรม 30 ประการนี้ เป็นคุณธรรมสากลที่มุ่งสร้าง และปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับทุกคน และเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นร่วมกันของทุกศาสนา (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2542 : 80-82)

2. 3 ความหมายของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 2) ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ มีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ด้วยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มืออยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มืออยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย

เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531 : 292) ได้กล่าวว่าจริยธรรม คือ ความสามารถในการปรับตัวควบคุมตัวเองในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสังคม ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงออกในสิ่งที่ดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จริยธรรมมีความหมายกว้างขวางอาจรวมไปถึงศีลธรรม คุณธรรม ศาสนา กฎหมาย และค่านิยมของแต่ละกลุ่มคน ถ้าพิจารณาในแง่ของศาสนา จริยธรรม คือ ลักษณะทางจิตใจ และสภาพแวดล้อม ซึ่งทำให้นักคิดทำความดี หรือละเว้นความชั่ว

พนัส หันนาคินทร์ (2542 : 48) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคม และสมาชิกของสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นเช่นนี้ได้ผู้ปฏิบัติต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม จึงต้องประกอบด้วยกันทั้งความรู้สึกทางจิตใจ และการปฏิบัติทางกาย อันสอดคล้องกับความรู้สึกทางจิตใจ

มารศรี จันทร์ศรี (2540 : 10) จริยธรรม หมายถึง การกระทำ การประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม ทั้งความคิดและเหตุผลที่สอดคล้องกับการปฏิบัติ สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำเกิดความพอใจ และเป็นการนำสันติสุขมาให้แก่สังคมและบุคคลได้ตามสมควรแก่กรณี รวมทั้งการกระทำในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย มารยาท การดำเนินชีวิตทั้งกาย วาจา ใจ อย่างถูกต้องเหมาะสม

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2541 : 123) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม มีความหมาย 2 นัย คือ

1. จริยธรรมเป็นหลักการและเหตุผลที่พิจารณาเกี่ยวกับ การกระทำ การพิจารณา และตัดสินใจ ซึ่งเป็นความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจกันมาดั้งเดิม

2. จริยธรรมเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำ เป็นการตัดสินใจ การพิจารณาตัดสิน เป็นคุณธรรมทางจริยธรรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการกระทำ และเจตคติที่สามารถสังเกตเห็นได้ ซึ่งความหมายนี้เป็นความหมายในแนวคิดแบบใหม่

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พระธรรมปิฎก. 2546 : 32) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมคือความประพฤติ ธรรมคือการดำเนินชีวิต หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต คำจริยธรรมนี้นักปราชญ์ประเทศไทยได้บัญญัติให้ใช้สำหรับ คำภาษาอังกฤษ Ethics หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรมจริยะ (หรือจริยธรรม) อันประเสริฐ เรียกว่า พรหมจริยะ (พรหมจริยธรรม หรือพรหมจรรย์) แปลว่า ความประพฤติอันประเสริฐ หรือ การดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ หรือ การดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ หมายถึง มรรคมีองค์ 8 หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา เทียบศีลธรรม

เพียเจท์ (1960 : 1) ให้ความเห็นไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจ และอนามัยบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

โคลเบอร์ก (1967 : 4 - 5) กล่าวว่า จริยธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นเกณฑ์และมาตรฐานและประพฤติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีพฤติกรรมของตนเอง และผลของการกระทำนั้นจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นผิดหรือถูก โดยแต่ละระดับของพัฒนาการทางจริยธรรมจะมีเกณฑ์ในการตัดสินของสังคมนั้น ๆ

จากความหมายของคำว่า จริยธรรม ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติ อันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการและประเมินแล้วว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งผู้กระทำก็จะได้รับความพึงพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

2.4 องค์ประกอบทางจริยธรรม

องค์ประกอบทางจริยธรรมได้มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบหลายๆ ด้าน ดังนี้

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 48) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิต เป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง สังคมที่ขาดกฎเกณฑ์ทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้ตามอำเภอใจ ย่อมเดือดร้อนระส่ำระสาย ขาดผู้นำผู้ตาม ขาดระบบที่กระชับความเข้าใจที่เป็นแบบแผนให้ยึดถือปฏิบัติ การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิและหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคลชาติใดไร้ระเบียบวินัยย่อมยากที่จะพัฒนาไปได้ทัดเทียมชาติอื่น จึงควรประพฤติตามจารีตประเพณีของสังคม

2. สังคม (Society) การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผน เป็นกลุ่มที่คนขยายวงกว้าง เรียกว่า สังคม ก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมที่ดำรง มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

3. อิสระเสรี (Autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับ ก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษา และประสบการณ์ในชีวิต มีความสุขอยู่ในระเบียบวินัยและสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้ว สามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระสามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองได้ อยู่ในทำนองคลองธรรม

องค์ประกอบทางจริยธรรม จึงหมายถึง สิ่งที่เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของ จริยธรรม อันได้แก่ ความคิด อารมณ์ และการกระทำ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-3) ได้แบ่งองค์ประกอบทางจริยธรรมเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิดโดยในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมไทย แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคลเพราะทศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทศนคติเชิงจริยธรรมจึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึง เหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมคือเพียเจต์และโคลเบอร์เกอร์ ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านอื่นๆ ของบุคคลด้วย คือ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของบุคคลด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิง

จริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละ เพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่งคือพฤติกรรมในสถานที่เฝ้าระวังใจ หรือในสถานภาพที่ยั่วให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่ว เช่น การโกง สิ่งของ เงินทอง หรือคะแนนและการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดี และเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่นๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจ และสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ของบุคคลเท่านั้น

2.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์ เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เพียเจต์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้น คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด มีแต่ความอยากความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัด โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใดๆ เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

2. ขั้นยึดคำสั่ง อายุ 2-8 ขวบ เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือ ประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน จะอยู่ในช่วงอายุ 8-10 ปี เพียเจต์เชื่อว่า เกิดขึ้นจากการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอก จะกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม หมายถึง การแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคล ในช่วงอายุ 8-10 ปี เด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ 3 แต่อาจจะมีเด็กบางคนพัฒนาช้ากว่านี้ หรือในบางกรณีพัฒนาการคงหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่ 2 เนื่องด้วยการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 40-41)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

ขัตติยา กรรณสูต และคนอื่นๆ (2547: 20-1) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ที่เชื่อว่า การบรรลุนิติภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด เนื่องจากเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ขึ้นอยู่กับ

กฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมมิใช่การประเมินค่าการกระทำไปในทำนองที่ว่า “ดี” หรือ “เลว” แต่จะเป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นไปเป็นลำดับ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดคือ ขั้นที่หกของโคลเบอร์กตรงกับสิ่งที่นักปราชญ์ยอมรับว่าเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บริสุทธิ์ มิได้เจอเหตุผลประเภทอื่นๆ เลย เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงจึงมีลักษณะเป็น เหตุผลสากลกว้างขวาง ไม่ขัดแย้ง และมีรากฐานจากควมมีหลักการไม่เข้าข้างตนเองและเป็นอุดมคติ

โคลเบอร์ก ได้จำแนกพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ มี 6 ขั้น มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ไม่คำนึงถึงผู้อื่น ในระดับนี้บุคคลจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน ระดับนี้พบในเด็กอายุ 1-10 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลักการหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) บุคคลจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำให้สิ่งใดเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย จะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตนโดยไม่มีเงื่อนไข ไม่พิจารณาถึงความหมายในคุณค่าของมนุษย์ เช่น ไม่กล้ายกยอกทรัพย์เพราะกลัวถูกตำรวจจับ หรือไม่กล้าหนีเรียนเพราะกลัวถูกครูตักเตือน เป็นต้น ในขั้นนี้พบในเด็กอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 ในหลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เป็นขั้นที่บุคคลเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเท่านั้น ต้องการแลกเปลี่ยนจากสิ่งที่ตนกระทำโดยมุ่งการตอบแทนทางกายและวัตถุมากกว่านามธรรม และไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม พบในเด็กที่มีอายุ 7-10 ปี

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ในระดับนี้บุคคลจะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตน เช่น ทำตามความคาดหวังของครอบครัว กลุ่ม เชื้อชาติ หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลจะเลียนแบบหรือคล้อยตามบุคคลในกลุ่มเพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม แต่ไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นในขณะนั้น และผลที่ตามมาภายหลังในระดับนี้บุคคลยังต้องการการควบคุมจากภายนอกอยู่ แต่ก็ยังนึกถึงจิตใจของผู้อื่นด้วย รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา พบในผู้ที่มีอายุ 10-16 ปี ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Enter Personal) ในขั้นนี้บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมจึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวังอย่างเคร่งครัด พบในผู้ที่มีอายุ 13-16 ปี

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (The Law and Order Orientation) ในขั้นนี้บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมจึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวังอย่างเคร่งครัดพบในผู้ที่มีอายุ 13-16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-Conventional Level) เป็นระดับที่ต้องตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมาพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยตนเอง เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า สิ่งใดสำคัญมากกว่ากันก็จะปฏิบัติตามนั้น มีหลักการของตนเองที่ถูกต้องและ หลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ขั้นใช้หลักการทำตามข้อตกลงของสังคมและคำมั่นสัญญา (Social Contract Legalistic Orientation) บุคคลจะเห็นความสำคัญของชนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ละเมิดผู้อื่น สามารถควบคุมใจตนเองได้ เคารพตนเอง สามารถให้รางวัลและลงโทษตนเองได้ เช่น เกิดความละอายใจหรือภาคภูมิใจในการกระทำของตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับการควบคุมจากภายนอก หรือบุคคลอื่นมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเป็นไปตามค่านิยมส่วนตัว ผสมผสานมาตรฐานการยอมรับจากสังคม ถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยพิจารณาถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นใหญ่ พบในบุคคลที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่

ขั้นที่ 6 ขั้นยึดหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) เป็นจริยธรรมขั้นสูงสุดแสดงถึงการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตนและมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลาย อันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน และความเกรงกลัวต่อบาปเป็นคติประจำใจ

ในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น 3 ระดับ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สามารถสรุปสาระสังเขปเป็นตาราง

เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น 3 ระดับ

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษ (อายุ 2-7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (อายุ 2-10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (อายุ 7-10 ปี)	
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (อายุ 10-13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (อายุ 10-16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (อายุ 13-16 ปี)	
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามข้อตกลงของสังคม และ คำมั่นสัญญา (อายุ 16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (อายุ 16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 ยึดหลักอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

โคลเบอร์กเชื่อว่า พัฒนาการจริยธรรมนั้น ไม่ใช่การรับรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่างๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม การพัฒนาทางด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นเป็นไปตามขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาจากขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงขึ้นไป ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก็จะใช้น้อยลงทุกที และถูกละทิ้งไปในที่สุด

ดังนั้น นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 6-10 ปี และเมื่อพิจารณาจากทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งอยู่ในระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ ในขั้นนี้บุคคลเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น ต้องการแลกเปลี่ยนจากสิ่งที่ตนกระทำโดยมุ่งการตอบแทนทางกายและวัตถุมากกว่านามธรรม และไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีเทคนิคที่ใช้จึงควรกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาท และหน้าที่ของตนในสังคม

2.6 การปลูกฝังจริยธรรม

สมบัติ มหารศ (2540 : 96) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมว่า มโนทัศน์ทางศีลธรรมที่ควรปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ทราบและถือปฏิบัติ 4 ประการ คือ

1. การกระทำ ถ้าหากคนเราได้ตัดสินใจว่าจะทำอะไรไปแล้ว จะต้องคำนึงถึงเสมอว่า ผลของการกระทำจะไม่ขัดแย้งกับคนอื่นหรืออาจพูดได้ว่าสิ่งที่ทำนั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น
2. เหตุผล แรงจูงใจที่เรามีได้กระทำการใดๆ ลงไป จะต้องเป็นการกระทำที่ชอบด้วยเหตุผล
3. ความเป็นสากลนิยม จริยธรรมเป็นหลักประเพณีของสากลนิยมทั่วโลกไม่ควรเปรียบเทียบหรือขัดแย้งกันว่า จริยธรรมของตนดีกว่าของคนอื่น แต่ให้คิดว่าทั่วโลกทุกเชื้อชาติศาสนาเขามีจริยธรรมที่ดีกันทั้งนั้น
4. การแลกเปลี่ยนจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่เกิดมาแตกต่างกัน ก็มีอุดมคติที่แตกต่างกัน จริยธรรมของชาติหนึ่งอาจแพร่ไปสู่จริยธรรมของอีกชาติหนึ่งได้ ถ้าชาติที่รับไปนั้นเห็นว่าดีควรปฏิบัติในชาติของตน สำหรับคนไทยแม้จะมีการรับจริยธรรมต่างชาติเข้ามาก็ต้องไม่ลืมว่าจริยธรรมประจำชาติของตนที่ดีอยู่แล้วก็ควรที่จะอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกสืบไป

การปลูกฝังจริยธรรมควรให้สอดคล้องกับชีวิตมนุษย์ จำเป็นต้องคำนึงถึงธรรมชาติอันเป็นข้อจำกัดของผู้เรียน เช่น วัยรุ่นก็ต้องการกิน นอน เล่น รื่นเริง เราทำให้ขัดต่อลักษณะเหล่านี้คงไม่ได้ การจัดลำดับจริยธรรมที่สอนควรให้สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของนักเรียนด้วย การปลูกฝังจริยธรรม เป็นทั้งวิธีการและตัวจริยธรรม ผู้เรียนจำเป็นต้องปฏิบัติเอง ไม่มีทางสำเร็จได้

ด้วยการสอนการบรรยาย เมื่อเราไปบอกนักเรียนให้ซื้อสัตย์ เสียสละ นักเรียนจะถามว่า แล้วครูทำได้หรือไม่ แต่ถ้าเราสอนถึงสัจจะซึ่งเป็นจริยธรรมแล้วชี้ให้เห็นตัวแปรทางสังคม ตัวแปรภายนอกซึ่งทำให้เห็นสัจธรรมในลักษณะต่างๆ ผู้เรียนเป็นปัจจุบันจะสนใจ เพราะมีเหตุผล เด็กประทับใจในเรื่องสัจจะมากกว่าในเรื่องข้อบังคับ เช่น วินัยต่างๆ (กรมวิชาการ. 2544 : 31-33)

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสียสละ

3.1 ความหมายของเสียสละ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวว่า ความเสียสละ หมายถึงผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น หรือผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของความเสียสละไว้หลายท่าน ดังนี้

เทอร์เนอร์ (Ralph H. Turner. 1972: 502-516) ได้กล่าวถึงความเสียสละว่า เป็นผลรวมของความไวของบุคคลต่อความต้องการของคนอื่น ผู้ที่มีจริยธรรมแบบเสียสละจะมีความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น หรือสนองความต้องการของผู้อื่น โดยการให้ปันทรัพย์สินหรือสิ่งของ การกระทำทำให้ผู้อื่นมีความพึงพอใจ และเป็นผู้ที่มีเจตคติแบบการให้และการรับ

ดาร์เลย์ และแลทาเนย์ (บรรทม มณีโชติ. 2530: 24; อ้างอิงจาก Darley; & Latane. 1963: 377-383) ได้กล่าวถึงความเสียสละว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าบุคคลคำนึงถึงและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นได้ในสิ่งที่เขาต้องการ ทั้งด้านทรัพย์สิน สิ่งของ แรงกาย การพูด และการกระทำ รวมทั้งความสามารถต่างๆ ด้านที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงความสุขหรือความทุกข์ของตนเองอันเนื่องมาจากการช่วยเหลือผู้อื่น

บรรทม มณีโชติ (2530: 25-26) ได้สรุปจริยธรรมด้านความเสียสละไว้ว่า หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในพฤติกรรมต่อไปนี้

1. การให้ปัน หมายถึง การช่วยเหลือหรือให้ผู้อื่นในด้านทรัพย์ สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน
2. การเห็นแก่ส่วนรวม หมายถึง การอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม
3. ความมีน้ำใจ หมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการกระทำ โดยให้กำลังใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่น
4. การไม่เอาเปรียบผู้อื่น หมายถึง การสละทรัพย์ สิ่งของ และแรงงานของตน เท่ากับหรือมากกว่าผู้อื่น

กรมวิชาการ (2529 : 27) ได้ให้ความหมายของความเสียสละไว้ว่า ความเสียสละ หมายถึง การยอมเสียสละและยอมลำบากเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่น เช่น พ่อแม่ยอมลำบากทำงานหาเงินเลี้ยงลูก ครูอาจารย์ยอมลำบากอบรมสั่งสอนนักเรียน ประชาชนบริจาคโลหิตให้โรงพยาบาล ทหารเสียสละชีวิตเพื่อชาติ เป็นต้น

นริศรา ริชาร์ดสัน (2546 : 5) ให้ความหมายความเสียสละ คือการให้สิ่งที่ตนมีอยู่ หรือสิ่งที่ตนเองได้รับให้แก่ครู เพื่อน ผู้อื่น และส่วนรวมด้วยความเต็มใจ ไม่หวังผลตอบแทน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าความเสียสละหมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังใจ รวมทั้งการรู้จักยอมเสียประโยชน์ส่วนตัว เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า และสามารถสรุปพฤติกรรมที่แสดงถึงความเสียสละได้ดังนี้

1. การให้ทางกาย เช่น
 - ช่วยเหลือผู้อื่นทำธุรการงานที่ไม่มีโทษ
 - ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์
2. การให้ด้วยวาจา เช่น
 - ช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งในทางโลก และทางธรรม
 - ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์
3. การให้ทางกำลังสติปัญญา เช่น
 - ช่วยแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา
 - ช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนแก่คนที่ไม่ทำผิด
 - ช่วยค้นหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ
 - ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา
4. การให้ด้วยกำลังทรัพย์ เช่น
 - แบ่งปันเครื่องอุปโภค บริโภคให้แก่ผู้ขัดสนที่สมควรให้
 - แบ่งปันเงินทองให้แก่ผู้ขัดสนที่สมควรให้
 - สละทรัพย์เพื่อสาธารณกุศล
5. การให้ทางใจ เช่น
 - ยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข
 - ไม่อาฆาตจองเวร
 - ให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่สำนึกผิด
 - ไม่นำสมน้ำหน้าผู้อื่นเมื่อพลีภัยแล้ว
 - ไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน

3.2 ความสำคัญของความเสียสละ

พระพุทธวิมลโมลี (2528: 42-44) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของคุณธรรมด้านความเสียสละไว้ดังนี้ ธรรมดาคนเราที่อยู่ในสังคมจะต้องรู้จักเป็นคนเสียสละในคราวที่ควรเสียสละจะต้องเป็นคนเสียสละให้ปันสิ่งของต่างๆ ของตนแก่คนที่ควรแบ่งปันซึ่งเป็นการแสดงน้ำใจเพื่อผูกมิตรไมตรีเพราะคำพังเพยว่า “บริวารมาเพราะน้ำใจมี บริวารหนีเพราะน้ำใจลด บริวารหมดเพราะน้ำใจแห้ง” และได้

กล่าวถึงการเสียสละอารมณ์ไว้ว่าเป็นการชำระล้างมลทินในจิตใจของเราให้สะอาดปลอดโปร่งแจ่มใส ทำให้เกิดความสุขใจในชีวิตประจำวัน การเสียสละอารมณ์ชั่ววอกชั่วใจ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับคนที่ใช้ชีวิตเกลือกกลั้วอยู่กับความคิดที่สับสนวุ่นวายของโลกตลอดเวลา ถ้าเก็บอารมณ์ชั่ววอกไว้มาก จะทำให้จิตใจคนเราหย่อนสมรรถภาพเสียคุณภาพของความเป็นคนดี

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคในการพัฒนาความเสียสละ

เทคนิคที่ใช้ในการสอนคุณธรรมจริยธรรม

วิธีการสอนแบบต่างๆ ได้มีการส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางมากขึ้น ซึ่งการที่ครูจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ต้องอาศัยวิธีการสอนแบบต่างๆ เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เช่น วิธีการเล่านิทานประกอบภาพ การเล่นเกม การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีตัวอย่าง หรือการใช้บทบาทสมมติ ซึ่งวิธีการสอนที่ใช้กันอยู่นี้สามารถนำมาใช้ในการสอนคุณธรรมจริยธรรมได้ (ทศนา แคมมณี. 2522 : 77-79) สำหรับในนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 1 จะใช้วิธีการใช้สถานการณ์จำลอง และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หรือเล่นเกมเพื่อสอนคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเสียสละ ดังนี้

1. การเล่นเกม เกมเป็นการเล่นภายใต้กติกาที่กำหนดโดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่นโดยทั่วไปแล้วจะมีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้น เกมการเล่นหลายเกมสามารถใช้ในการสอนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ได้ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย การเล่น การทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิ์ผู้อื่น

2. การใช้สถานการณ์จำลอง คือ การสอนโดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ที่จำลองจากสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น สถานการณ์จำลองบางประเภทมีลักษณะเป็นเกมแข่งขันเล่นได้อย่างสนุกสนานไปพร้อมกับการเรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น เราสามารถนำสถานการณ์จำลองสอนคุณธรรมจริยธรรมได้

3. การสอนโดยกระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ คือ การสอนที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการทำงานร่วมกันด้วยความสัมพันธ์อันดี และได้ผลงานที่ดีควบคู่ไปด้วย ด้วยเหตุนี้การสอนแบบนี้จึงมักจะจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงและเรียนรู้จากกันและกัน การสอนแบบนี้มักให้การอภิปรายกลุ่มย่อยแบบต่างๆ การสอนวิธีอื่นโดยเฉพาะวิธีที่กล่าวมาข้างต้นล้วนนำการอภิปรายย่อยไปใช้ประกอบได้ทั้งสิ้นซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นการอภิปรายสรุปหลังจากทำกิจกรรมตามวิธีนั้นแล้ว

จากที่กล่าวถึงข้างต้น สรุปได้ว่า เทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสมในการนำมาดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเสียสละ ต้องเป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับวัยของผู้เข้าร่วม สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง และกิจกรรมกลุ่ม โดยการเล่นเกม

4.1 สถานการณ์จำลอง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542: 35) ให้ความหมายของสถานการณ์จำลอง (Simulation Technique) เป็นกระบวนการในการสร้างรูปแบบของสถานการณ์จำลองแทนสถานการณ์จริง เพื่อศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

สำเร็จ เวชสุนทร (ศุภมาส เพชรสมบัติ. 2540: 29; อ้างอิงจาก สำเร็จ เวชสุนทร. 2533: 18-19) กล่าวว่า สถานการณ์จำลอง คือ การจำลองสถานการณ์หรือสภาพการณ์นั้น โดยจำลองมาจากสภาพที่เป็นจริง หรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่จริงในสังคมมากที่สุด แล้วให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติแสดงความคิดเห็น หรือหาทางแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้นๆ การปฏิบัติเหล่านี้ผู้เรียนจะได้กระทำเหมือนว่าเขายู่ในสถานการณ์นั้นจริงๆ เป็นวิธีการฝึกที่ไม่ทำให้ผู้เรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอยู่ในสภาพที่เป็นอันตรายหรือได้รับความเสียหายใดๆ อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมี ประสบการณ์ มีโอกาสตัดสินใจเลือกวิธีการในการแก้ปัญหา และเลือกหลักการหรือทฤษฎีมาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า สถานการณ์จำลองเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนว่าได้อยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

ขั้นตอนการสร้างสถานการณ์จำลอง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542: 36-37) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ระบบปัญหา ครูศึกษาและกำหนดสถานการณ์จำลองที่สอดคล้องกับคุณธรรมที่จะพัฒนา โดยตั้งวัตถุประสงค์และขอบเขตของ การสอน จากนั้นศึกษาระบบปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม วิเคราะห์และคัดเลือกปัญหาสำคัญที่ต้องการสอนแก่นักเรียน การพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อปัญหาที่ต้องการศึกษา ขั้นตอนนี้ช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ และมีแนวคิดในการวางแผนโครงสร้างของสถานการณ์จำลองให้มีส่วนใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ให้ตรงกับปัญหาจริยธรรมที่ต้องการพัฒนาให้ ตัวนักเรียน ขอบเขตของการนำไปใช้ในห้องเรียน สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่จัดขึ้นจะมีความเหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบสถานการณ์จำลอง ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และเฉพาะเจาะจงที่ระบุว่าสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นมุ่งสอนอะไรแก่นักเรียน เน้นเรื่องใดเป็นหลัก เนื้อหาความจริง มโนคติหรือทักษะ
2. การคัดเลือกสถานการณ์จำลองในชีวิตที่ต้องการนำมาจำลองไว้เป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ และทักษะตามที่ต้องการ
3. ออกแบบโครงสร้างทั่วไปของกิจกรรม มีรายละเอียด เช่น
 - 3.1 บทบาทของผู้ร่วมกิจกรรม
 - 3.2 เป้าหมายของผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคน
 - 3.3 ขวสาร ข้อมูล ที่จำเป็น

3.4 ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของผู้ร่วมกิจกรรม

3.5 ลำดับขั้นของเหตุการณ์

3.6 การจบของสถานการณ์จำลอง

3.7 สถานการณ์สิ่งแวดล้อม องค์ประกอบภายนอก

4. การสร้างและออกแบบวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม การกำหนดสัญลักษณ์หรือตัวแทนอะไรในสถานการณ์จริง เช่น กระดาษแข็ง ตารางข้อมูล แผนภูมิ กราฟ สถิติ ต่างๆ ไปบันทึกคะแนน บัตรคำสั่ง เหรียญ รูปภาพ เป็นต้น

5. การเขียนกฎเกณฑ์ กติกาของกิจกรรมการสอน โดยคำนึงขั้นตอนของกิจกรรม การเตรียมตัวของนักเรียน การอธิบายสื่อการสอนที่นำมาใช้เพื่ออะไร การเริ่มต้นของกิจกรรม ลำดับของเหตุการณ์ ข้อตกลง เงื่อนไขในแต่ละตอน กฎเกณฑ์ของการทำกิจกรรมร่วมกัน การระบุคะแนนที่ควรได้รับ

6. การทดลองใช้ ครูนำสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับเดียวกัน ซึ่งเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เพื่อปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการเบื้องต้นก่อนการนำไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบและปรับปรุงคุณภาพของสถานการณ์จำลอง

ดำเนินการ 2 ประการ คือ

1. ลักษณะที่เป็นจริงของสถานการณ์จำลอง ที่สร้างขึ้นในแง่ของความตรงกับสถานการณ์จริง ความเข้าใจและความน่าเชื่อถือที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

2. ความสามารถในการนำมาเล่น ในด้านของความยากง่าย ความสนุกสนาน ความเหมาะสม กับระดับความสามารถของนักเรียน

จากขั้นตอนการสร้างสถานการณ์จำลองดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การสร้างสถานการณ์จำลองนั้น ต้องสำรวจปัญหา ก่อน กำหนดจุดประสงค์ เพื่อนำมาสร้างหรือออกแบบการสร้างสถานการณ์จำลอง โดยจะต้องมีการทดสอบปรับปรุงและหาคุณภาพด้วย

ขั้นตอนการใช้สร้างสถานการณ์จำลอง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542: 37-38) ได้จำแนกวิธีการใช้ สถานการณ์จำลอง มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นนำการสอน** เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักเรียน การเล่าเรื่องสรุปของสถานการณ์ที่นำมาใช้ วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ การแนะนำรูปแบบของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ความเข้าใจเบื้องต้น การแบ่งกลุ่ม การทำความเข้าใจกับกฎเกณฑ์ กติกาต่างๆ บทบาทของนักเรียนบางคน เป็นต้น

2. **ขั้นดำเนินกิจกรรม** นักเรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม เริ่มปฏิบัติตามกิจกรรมที่ระบุไว้ในบทบาทหน้าที่ การศึกษาข่าวสารข้อมูลจากวัสดุอุปกรณ์ที่กำหนดให้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ การหาข้อมูลเพิ่มเติม การได้รับผลคะแนนตามกระบวนการแต่ละขั้นตอน การอภิปราย

ร่วมกัน การหาข้อตกลงและวิธีการ การกำหนดแผนงานดำเนินการ ในขั้นตอนนี้ครูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ กำหนดกติกา กฎเกณฑ์ที่ใช้ การให้คะแนนตามคำถาม หรือผลที่ปรากฏออกมา ครูไม่ควรเข้าไปขัดหรือห้ามกระบวนการศึกษาของนักเรียน แต่ควรสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และอภิปรายผลในขั้นต่อไป

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุด ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นของ กิจกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์ กติกา การวางแผน เงื่อนไขที่นำมาใช้ การตัดสินใจ โอกาสของสิ่งที่จะเกิดขึ้น การเปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาร่วมกัน ครูควรเพิ่มเติมข้อสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อเสริมการอภิปรายในขั้นนี้ด้วย

4. ขั้นการสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ ถ้าครูได้สร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมาเป็นตัวแทนของสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้อง สามารถดำเนินการสอนไปตามขั้นตอนที่กำหนดจะทำให้ให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมากการสรุปจึงมักมุ่งในเรื่องของการบูรณาการ การเปรียบเทียบกับเนื้อหาของสิ่งที่เรารู้กับการดำเนินชีวิตจริง การประยุกต์เชื่อมโยงของเหตุการณ์จริงกับสถานการณ์จำลองให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

ประโยชน์ของการใช้สถานการณ์จำลอง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542: 35) ประโยชน์การใช้สถานการณ์จำลองในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. เป็นรูปแบบและกระบวนการที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น ปัญหาต่างๆ การรู้จักแสวงหาแหล่งข้อมูล การติดต่อสื่อสาร การแก้ปัญหา การค้นพบ การวินิจฉัย การตัดสินใจ เป็นต้น

2. ช่วยสร้างความเข้าใจในการบูรณาการของระบบต่างๆ ในสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมได้ รู้จักการสัมผัสของความคิด ข้อมูลที่ได้รับ และการเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

3. สามารถพัฒนาลักษณะนิสัยส่วนบุคคลได้ในเรื่องความรู้สึก ความพึงพอใจ การช่วยเหลือ การทำงานกลุ่ม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปรับตัวพฤติกรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตในสังคมและผู้อื่น

การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่ดี ต้องมุ่งให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในสถานการณ์จริง แต่การสอนด้วยสถานการณ์จริงมีปัญหาและข้อจำกัดในเรื่องการลงทุน เวลา และเหตุการณ์ที่ต้องการ ดังนั้นการใช้สถานการณ์จำลองที่ครูจัดเตรียมไว้จะทำให้ นักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรมด้วยตนเอง ด้วยการฝึกฝนทักษะต่างๆ ทางสังคม ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะของการใฝ่รู้ใฝ่เรียน คิดวิเคราะห์วินิจฉัย และตัดสินใจด้วยตนเองตามคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง

4.2 กิจกรรมกลุ่ม

นักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ยังอยู่ในวัยที่ชอบเคลื่อนไหว หากครูได้นำเกมมาจัดกิจกรรมและการสอนด้านพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มสลับ คือ จัดสลับกับกิจกรรมหลักที่ใช้เวลาสอนนานๆ เช่น สลับกับการอธิบายของครู สลับกับการอ่าน ค้นคว้ารายงาน หรือสลับกับการแบ่งกลุ่มปรึกษาหารือ เป็นต้น

ทิสนา แคมมณี (2522 : 11) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า หมายถึง วิทยาการที่ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ของกลุ่มคนและกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพยายามศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 163 – 166) แบ่งลำดับขั้นตอนการใช้กิจกรรมกลุ่มเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะการมีส่วนร่วม (Participation or Involvement stage) ระยะนี้ผู้เรียนจะเข้ามามีส่วนร่วม ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ หรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้มากขึ้น การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 ทางด้านร่างกาย (Physical Involvement) คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning by Doing) รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ทางด้านจิตใจ (Ego or Emotional Involvement) คือ การที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัตินั้นอย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 ทางด้านสติปัญญา (Intellectual or Mental involvement) คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีการสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ระยะวิเคราะห์ (Analysis Stage) เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้กันทันที ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวางประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการ ผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3. ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage) ระยะผู้เรียนรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากคนอื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตัวเอง ซึ่งทำได้ 2 ลักษณะคือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือพัฒนาตนเอง (Self Development) ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relation) หรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้กับการแก้ปัญหา (Problem – Solving) ต่าง ๆ ในอนาคต เพื่อใช้ในการปรับปรุง ควบคุมธรรมชาติและสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ

4. ระยะประเมินผล (Evaluation Stage) ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลทางการเรียนของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

เนื่องจากเด็กนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 เป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 6 – 10 ปี ซึ่งเด็กช่วงนี้มีวิสัยทัศน์ที่จะสามารถแสดงออกความคิด และการตัดสินใจ รวมถึงสามารถแสดงออกถึงความเสียสละทรัพย์สินของ กำลังกาย สติปัญญา เวลา และความสุขสบายได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าเทคนิคที่เหมาะสมในการใช้วัดระดับความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎี ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เทคนิคกิจกรรมกลุ่ม โดยในการจัดกิจกรรมกลุ่ม ทางผู้วิจัยจะได้นำการเล่นเก็เข้ามาประกอบการจัดกิจกรรมกลุ่มด้วย

การเล่นเก็

นักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ยังอยู่ในวัยที่ชอบเล่นชอบเคลื่อนไหว หากครูได้นำเกมมาจัดกิจกรรมและการสอนด้านพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยจัดเป็นกิจกรรมสลับ คือ สลับกับกิจกรรมหลักที่ใช้เวลาสอนนานๆ เช่น สลับกับการอธิบายของครู สลับกับการอ่าน ค้นคว้ารายงาน หรือสลับกับการแบ่งกลุ่มปรึกษาหารือ เป็นต้น

ทิสนา แคมมณี (2522: 201) ได้กล่าวถึงเกมว่าเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสอนได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตัวเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นอกจากนั้น ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนด้วย

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542: 37-38, 44) ให้ความหมาย เกม คือเป็นกิจกรรมการเล่นที่มีข้อตกลงหรือกติกาเฉพาะเรื่อง ซึ่งผู้เล่นต้องแสดงความสามารถเฉพาะตน หรือความสามารถในการร่วมใจกันของกลุ่มเพื่อแข่งขันให้ได้ชัยชนะ การสอนโดยใช้เกมเป็นสื่อ นั้นช่วยให้ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์สนิทสนมกัน นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ความคิด และคุณธรรมในจิตใจของตน นักเรียนเกิดอารมณ์สนุก ตื่นเต้น การสอนโดยใช้เกมจึงทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

ลักษณะของเกม

ลักษณะของเกมที่ควรใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน มีดังนี้

1. เกม มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์
2. เกม ต้องท้าทายให้รู้จักคิด ด้วยการกำหนดระยะเวลาให้ทำ ให้โอกาสลองทำ
3. เกม มีการเริ่มต้นและการสิ้นสุด การเริ่มต้นของเกมจะมีสัญญาณและมีการกำหนดเวลาให้หยุดด้วยสัญญาณ
4. เกม มีบริเวณ มีขอบเขตกำหนดให้เล่น บริเวณหรือขอบเขตจะกว้างหรือแคบแตกต่างกันไปตามลักษณะของเกม
5. เกม มีกฎและกติกา ซึ่งช่วยให้ผู้เล่นรู้วิธีเล่น การมีเสรีภาพและการถูกควบคุมในการอ่าน
6. เกม จัดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาและฝึกทักษะ
7. เกม ให้โอกาสแก่สมาชิกทุกคนได้เล่นร่วมกัน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมด้วยเกม มีดังนี้

1. เกมที่นำมาจัดกิจกรรม ควรเป็นเกมที่แฝงคุณธรรมและสอดคล้องกับบทเรียน และมุ่งใช้เกมเป็นสื่อ มีใช้มุ่งแข่งขันเพื่อเอาชนะอย่างเดียว
2. เป็นเกมที่มีวิธีการเล่นไม่ซับซ้อน และไม่ใช้เวลาเล่นนานเกินไป
3. นักเรียนมีโอกาสเล่นเกมที่หลายคน หรือผลัดกันเล่นได้ทั่วถึง
4. ครูอธิบายและสาธิตวิธีการเล่นอย่างชัดเจน นักเรียนเข้าใจกติกา วัตถุประสงค์ของตน และใช้อุปกรณ์การเล่นได้ถูกต้อง
5. นักเรียนเล่นเกมตามกติกาและเวลาที่กำหนดให้ มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบ
6. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลและอภิปรายผลของการเล่นเกมที่เล่น พร้อมทั้งจัดเก็บอุปกรณ์และจัดสถานที่ให้เรียบร้อย
7. ครูสรุป และเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมที่สอนในบทเรียน

เนื่องจากเด็กนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 เป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 6-10 ปี ซึ่งเด็กช่วงนี้มีวัยวุฒิพอที่จะสามารถแสดงออกความคิด รวมถึงสามารถและออกถึงความเสียสละทรัพย์สินของร่างกาย สติปัญญา เวลา และความสุขสบายได้ แต่ยังไม่มากพอที่จะสามารถแสดงออกถึงการตัดสินใจ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าเทคนิคที่เหมาะสมในการใช้วัดระดับความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎี ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เทคนิคการใช้สถานการณ์จำลอง โดยอาศัยการเล่นเกมและแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสียหาย

5.1 งานวิจัยในประเทศไทย

กุหลาบ ดิยะสัจกุลโกวิท (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนสวนอนันต์ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาระดับพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและด้านความซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิง 207 คน เป็นนักเรียนชาย 160 คน รวม 367 คน พบว่านักเรียนมีพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม รวมทุกคุณลักษณะและจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม รวมทุกคุณลักษณะและจำแนกเป็นคุณลักษณะแตกต่างกัน นักเรียนหญิงมีจริยธรรมรวมทุกคุณลักษณะ และจำแนกตามคุณลักษณะแตกต่างกัน ยกเว้น ความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

วัชรพร จับเกตุ (2534 : 40-42) ได้ศึกษาผลของสถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสียหายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอิมทรมพรยอนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองซึ่งใช้สถานการณ์จำลองมีความเสียหายสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมซึ่งใช้ข้อสนเทศ

ภักทียา กฤษณะพันธ์ (2540 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย โดยให้นำคุณธรรม 4 ประการ คือ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความขยันหมั่นเพียร และการประหยัด มาจัดเป็นกิจกรรมเสริมแนวการจัดประสบการณ์ประจำวัน ในการวิจัยใช้การวิจัยเชิงทดลอง แบบกลุ่มเปรียบเทียบ การสังเกตก่อน – หลังการทดลอง และติดตามผล กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4 – 5 ปี จำนวน 10 คน ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวที่เด็กแสดงออกด้วยการใช้แบบสังเกตได้ 2 ห้องเรียนๆ ละ 5 คนแล้วสุ่มอีกครั้งด้วยวิธีการจับสลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมที่ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยที่ใช้วัดด้วยช่วงเวลา ในการดำเนินการวิจัยนี้ กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมเสริมแผนการจัดประสบการณ์ปกติ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ปกติเท่านั้น การวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณโดยการหาค่าร้อยละและค่ามัธยฐานเลขคณิตของความถี่ของการเกิดพฤติกรรม ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ขณะทำกิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม) และกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งในช่วงเวลา 3 ระยะ คือระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมเสริมแผนการจัดประสบการณ์ปกติมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนได้รับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม อีกทั้งเมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นยังลดอยู่

สมนึก แกระหัน (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอคำชะอี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร และความเสียสละ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคำชะอี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2541 จำนวน 236 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอคำชะอี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตา กรุณา ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร และความเสียสละ

2. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายทุกด้าน

พีระพงษ์ เจริญพันธ์วงศ์ (2541: บทคัดย่อ) กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินการ ปัญหา สาเหตุ และการแก้ไข ปัญหาการจัดกิจกรรมการปลูกฝังจริยธรรมของโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนกระสังพิทยาคม จำนวน 38 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียงและสมุดบันทึก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นในความมุ่งหมายของการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ครูอาจารย์สอนในโรงเรียนได้ปลูกฝังคุณธรรม โดยในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ได้พูดถึงเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ครูมองหมายให้นักเรียนปฏิบัติได้มากน้อยเท่าไร โรงเรียนกำหนดการปลูกฝังคุณธรรมทุกด้าน ในการสอนเนื้อหาวิชาการในทุกรายวิชาและทุกครั้งที่ทำการสอน ปัญหาที่พบส่วนมากจะเกิดจากตัวนักเรียนเอง คือ นักเรียนบางส่วนไม่ได้ให้ความสนใจ อีกทั้งยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร การสอดแทรกคุณธรรมด้านต่าง ๆ ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ยาก เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนขาดเทคนิควิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

2. การปลูกฝังจริยธรรมโดยตรง โรงเรียนได้ดำเนินการโดยการสอนรายวิชา ที่มีเนื้อหาด้านจริยธรรม มีการใช้สื่อการสอนเพื่อปลูกฝัง จริยธรรม มีการอบรมหน้าเสาธงโดยครูเวร และครูที่ปรึกษา มีการอบรมประจำสัปดาห์ในวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญอื่นๆ เช่น การจัดกิจกรรมค่ายพุทธบุตร แต่โรงเรียนขาดงบประมาณในการดำเนินการ นักเรียนบางส่วนยังไม่มี การปฏิบัติตนตามเป้าหมาย เนื่องจากสื่อจากภายนอกมีอิทธิพล เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และ

หนังสือพิมพ์ มีการลอกเลียนแบบในตัวอย่างที่ไม่เหมาะสม โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยการให้คำแนะนำในการเลือกสื่อการเชิฐวทยาการมาให้การอบรมมากขึ้นและจัดสรรงบประมาณเพื่อเติม

3. การนำมาปรับใช้กับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โรงเรียนได้มีการกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน อาจารย์ทุกท่านและนักเรียนร่วมมือกัน การจัดกิจกรรมการปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากการเรียนการสอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจริยธรรม ปัญหาสำคัญที่พบคือ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรมไม่สามารถจัดได้ครบทุกระดับชั้น นักเรียนบางส่วนขาดความสนใจและไม่กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียนแก้ปัญหาโดยจัดให้มีป้ายคำเตือน คำสุภาพ เพื่อปลูกฝังจริยธรรมด้านต่างๆ ขอความร่วมมือจากส่วนราชการ ชุมชน และวัด เพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

กัลยา ศรีปาน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ ปีการศึกษา 2542 จำนวน 182 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ โดยภาพรวมและองค์ประกอบด้านความใฝ่รู้ ด้านการประหยัด ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตา ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี อยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบด้านความขยัน ความมีระเบียบวินัย ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความอดทน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม อยู่ในระดับน้อย

2. คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ ตามตัวแปรเพศพบว่า นักเรียนหญิงมีคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างจากนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยนักเรียนหญิงมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่านักเรียนชาย

3. คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ ตามตัวแปรระดับชั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยนักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่าจะมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่านักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า

นริศรา ริชาร์ดสัน (2546 : 78) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 235 คน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละของนักเรียน แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บางคนก็มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละไม่เหมาะสม

พัชรี ศักดิ์ (2547: 54) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความเสียสละของนักเรียนที่มี แรงจูงใจต่างกันในการเข้าร่วมกิจกรรมยุวภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาความเสียสละด้วยแผนกิจกรรมยูวกาชาดมีความเสียสละหลังเข้าร่วมกิจกรรมยูวกาชาดสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมยูวกาชาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เบลท และโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1975 : 52 – 53 ; citing Blatt ;& Kohlberg. n.d. : unpage) ได้ทดลองพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีอภิปรายกลุ่มในห้องเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 4 ห้องเรียน และแต่ละห้องเรียนนั้นประกอบด้วยผู้เรียนซึ่งมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 3 ชั้น คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับชั้น 2-4 การฝึกนั้นใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในหมู่นักเรียนด้วยกันโดยใช้สถานการณ์ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมโดยวิธีการอภิปรายกลุ่มนั้น ทำให้กลุ่มทดลองมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ และเมื่อทดสอบอีกครั้งหลังจากการฝึกหนึ่งปีก็ยังพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมกลุ่มทดลองยังสูงกว่ากลุ่มควบคุม

โฮลสทีล (Holstein. 1976 : 51-61) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการแห่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กชายหญิง อายุ 13 ปี จำนวน 53 คน แบบช่วงยาว 3 ปี ผลการวิจัยพบว่า เมื่ออายุ 13 ปี เด็กหญิงส่วนใหญ่มีจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3 ส่วนเด็กชายอยู่ในชั้นที่ 2 แต่เมื่อวัดอีกครั้งหนึ่งเมื่ออายุ 16 ปี วัยรุ่นชายส่วนใหญ่อยู่ในชั้นที่ 4 และหญิงอยู่ในชั้นที่ 3 – 5 ส่วนบิดามารดาซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 40 ปีเศษ ส่วนมากมีจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 4 และ 5

บิสกิน และฮอสลิสสัน (Biskin ;& Hoslisson. 1977 : 407-415) ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ต้องตัดสินใจยาก จากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนในระดับ 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และวัดจริยธรรมตามแบบวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นก็ทดลองโดยกลุ่มทดลองมีการจัดโครงสร้างประเมินเพื่อยั่วให้ผู้เรียนสมมติบทบาทของตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายตามธรรมชาติ จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่า การอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หมายความว่า ผู้สอนสามารถพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้โดยให้เขาได้มีโอกาสอภิปรายขณะที่อยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำบทบาทต่างๆ กัน

เรสต์ (Rest. 1979 : 17 -18) ได้ทำการศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับพัฒนาการทางจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 73 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน และนักศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 12 จำนวน 40 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลางสติปัญญาปานกลาง เพศหญิงและเพศชายจำนวนเท่ากัน ผลการวิจัยพบว่า ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในระดับอื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โรมานซ์ (วรวรรณนี้ ราชสงฆ์. 2541 : 54 ; อ้างอิงจาก Romane. 1985 : 24 – 42) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 (ประถมศึกษาปีที่ 5) มี 3 กลุ่ม จำนวน 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาระดับการให้เหตุผลจริยธรรมของนักเรียนได้

ริชาร์ด และคนอื่นๆ (วรวรรณนี้ ราชสงฆ์. 2541 : 54 ; อ้างอิงจาก Richards ; et. 1984 : 24 – 28) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ โคลเบอร์กและพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน พบว่านักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2) มีพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 และยังพบว่า ระดับการให้พัฒนาเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามอายุ และสถานภาพทางสังคม เพศ มีผลต่อพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนสามารถทำนายได้ดีใน เด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

มาร์ติเนซและแมนูเอล (Martinez ;& Manuel. 1982 : 3515) ได้ศึกษาผลของกลุ่มฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Group Assertives Training) และกลุ่มที่ได้รับการบำบัดทางจิตเพื่อเพิ่มพูนความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem Enhancement Group Therapy) ผลการศึกษาพบว่าทั้งสองกลุ่มสามารถเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้ผลมากกว่า นอกจากนี้การฝึกทั้งสองวิธีมีผลต่อการลดระดับความวิตกกังวลการซึมเศร้า และความก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทั้งสองกลุ่ม

อายลอน และโรเบิร์ตส์ (Ayllon ;& Roberts. 1974 : 71-76) ได้ศึกษาวิธีการลดปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนและให้แสดงพฤติกรรมสนใจเรียนมากขึ้น โดยการเสริมแรงพฤติกรรมที่อยู่ในระเบียบวินัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน เกรด 5 ที่มีพฤติกรรมไม่เรียบร้อยในชั้นเรียนโดยการก่อนชั้นเรียนและเพิ่มพฤติกรรมการอ่านด้วย

ลอนนอตตี (Lonnotti. 1977 : 142) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติกับการเห็นประโยชน์ของผู้อื่น และมีความเห็นใจต่อผู้อื่น โดยทำการทดลองกับนักเรียนอายุ 6 – 9 ปี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยบทบาทสมมติมีพฤติกรรมที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

6. เอกสารเกี่ยวกับคู่มือ

ในการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีคู่มือ เพราะคู่มือเป็นสิ่งกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำกิจกรรม มีวิธีการในการปฏิบัติ ดังนั้นผู้จัดทำจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือ ซึ่งจะได้นำเสนอสาระสำคัญโดยสังเขปดังนี้

6.1 ความหมายของคู่มือ

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2535 : 77) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือหมายถึงเอกสารหรือหนังสือที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ครูใช้จัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์

ปรีชา ช้างขวัญยืน ; คนอื่นๆ (2539 : 127) ให้ความหมายของคู่มือว่าเป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นหนังสือที่ให้แนวทางการปฏิบัติให้กับผู้ใช้ ให้สามารถกระทำสิ่งนั้นๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

จากพจนานุกรม เว็บสเตอร์ (Webster. 1983 : 1097-1098) ให้ความหมายของคู่มือการสอนว่า คู่มือการสอนคือหนังสือที่บรรจุเนื้อหาตามหลักวิชา และใช้เป็นหลักการสอนระหว่างครูกับนักเรียน

จากความหมายของคู่มือดังกล่าวสรุปได้ว่า คู่มือเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้อคู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติตามได้ ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

6.2 ประเภทของคู่มือ

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ ; คนอื่นๆ (2535 : 77) แบ่งคู่มือเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. คู่มือการสอนหรือคู่มือการจัดกิจกรรม เป็นคู่มือที่ให้ความรู้และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียน เช่น คู่มือการจัดประชาธิปไตยในโรงเรียน คู่มือปฏิบัติกิจกรรมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา คู่มือด้านการอบรมนักเรียนหน้าเสาธง คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน เป็นต้น

2. คู่มือหนังสือเรียน เป็นคู่มือที่จัดขึ้นควบคู่กับหนังสือเรียนที่เราต้องการอธิบายให้ใช้หนังสือนั้นให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือเรียน จึงมีลักษณะกึ่งแผนการสอนกึ่งคู่มือนักเรียน

ปรีชา ช้างขวัญยืน ; คนอื่นๆ (2539 : 127) อธิบายว่าโดยทั่วไปๆ หนังสือคู่มือที่พบกันมีอยู่ 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. คู่มือครู เป็นหนังสือที่ให้แนวทางและคำแนะนำให้แก่ครูเกี่ยวกับสาระ วิธีการ กิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่าง ๆ ปกติใช้ควบคู่กับตำราเรียน

2. คู่มือเรียน คือ หนังสือที่ผู้เรียนใช้ควบคู่ไปกับตำราที่เรียนปกติประกอบด้วย สาระ คำสั่ง แบบฝึกหัด ปัญหาหรือคำถาม ที่ว่างสำหรับเขียนคำตอบและการทดสอบ

3. คู่มือทั่วไป จัดเป็นหนังสือที่ให้ข้อความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้อ่านโดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้เข้าใจ และสามารถที่จะดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

กรมวิชาการ (2543 : 3) กรมวิชาการได้จัดทำ คู่มือการดำเนินงานโครงการส่งเสริมอาชีพ การเรียนรู้ควบคู่การทำงานเป็นคู่มือ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่จะส่งผลต่อการ

เปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน โรงเรียนในโครงการ นักเรียนในโครงการ หลักสูตร การลงทะเบียน แนวทางดำเนินงานในโรงเรียน การวิเคราะห์งาน การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ และผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นนั้น นายอนุชิต เสงี่ยมชัย (2545: 24) ได้ทำการศึกษาและสรุปได้ว่าคู่มือแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. คู่มือเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร จัดเป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิควิธีการสอน การใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับรายวิชาหนึ่ง หรือระดับชั้นเรียนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นๆ เช่น คู่มือรายวิชา คู่มือระดับชั้นเรียน คู่มือการใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

2. คู่มือการจัดกิจกรรมการสอนทั่วไป เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิคการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นคู่มือที่มีได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระหรือคำอธิบายรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยตรง เช่น คู่มือการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน คู่มือปฏิบัติกิจกรรมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า คู่มือไม่ว่าจะเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรม เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทาง หรือเทคนิคในการดำเนินการสอน หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

6.3 องค์ประกอบของคู่มือ

ในการจัดทำคู่มือนั้นมีส่วนประกอบที่สำคัญๆ ที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้ ดังความคิดเห็นของนักวิชาการที่ให้ไว้ต่อไปนี้

ปรีชา ช่างขวัญยืน : คนอื่นๆ (2539 : 129) อธิบายองค์ประกอบของคู่มือไว้ดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
2. คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำเป็นต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ เป็นต้น
3. เนื้อหาสาระและกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ
4. ความรู้เสริมหรือแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกหัดปฏิบัติเพื่อช่วยในการฝึกฝน
5. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา
6. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่างๆ

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 54) องค์ประกอบของคู่มือครู คู่มือครูควรประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ โดยปกติจะครอบคลุมถึง
 - 1.1 วัตถุประสงค์ของคู่มือ
 - 1.2 ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ

1.3 วิธีการใช้

1.4 คำแนะนำ

2. เนื้อหาสาระที่จะสอนปกติจะมีการให้เนื้อหาสาระพร้อมที่จะสอน โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายประกอบและอาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่จะอ่าน

3. การเตรียมการสอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

3.1 การเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น

3.2 การเตรียมวัสดุ เอกสารประกอบการสอน แบบฝึกหัดและแบบปฏิบัติ

3.3 ข้อสอบ คำเฉลย ฯลฯ

3.4 การติดต่อประสานงานที่จำเป็น ฯลฯ

4. กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญของคู่มือครูจำเป็นต้องให้ข้อมูลหรือรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน

4.2 คำแนะนำและตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนที่จะให้การสอนบรรลุผล

4.3 คำถาม ตัวอย่าง แบบฝึกปฏิบัติ และสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการสอน

4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งควรทำ ไม่ควรทำ ซึ่งมักเกิดจะมาจากประสบการณ์

ผู้เขียน ฯลฯ

5. การวัดและประเมินผล คู่มือที่ดีควรจะต้องให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการสอนอย่างครบถ้วน การวัดและการประเมินผลการสอนนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอนอีกองค์ประกอบหนึ่งที่คู่มือจำเป็นต้องให้รายละเอียดต่างๆ เช่น

5.1 เครื่องมือวัด

5.2 วิธีวัดผล

5.3 เกณฑ์การประเมินผล

6. ความรู้เสริม คู่มือที่ดีควรจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้และสามารถคาดคะเนได้ว่าผู้ใช้มักจะประสบปัญหาในเรื่องใด และจัดหาหรือจัดทำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ของครูอันจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้เขียนคู่มือควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมาพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าการดำเนินการในเรื่องนั้นๆ มักจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น และจุดอ่อนในเรื่องนั้นมีอะไรบ้าง การเป็นผู้มีประสบการณ์และสามารถนำเอาประสบการณ์เหล่านั้นมาช่วยผู้ใช้หรือผู้อ่านให้สามารถกระทำการสิ่งนั้นๆ ได้อย่างราบรื่นไม่เกิดอุปสรรค ปัญหา นับว่าเป็นจุดเด่นของคู่มือ ผู้เขียนคู่มือครูที่สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้อ่านหรือผู้ใช้คู่มือ จึงถือได้ว่าได้ทำหน้าที่ของผู้เขียนหนังสือที่ดี

8. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่างๆ หนังสือที่ดีไม่ควรขาดการให้แหล่งอ้างอิงหรือแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการไปศึกษาค้นคว้าต่อไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่มือครูนั้น

เป็นหนังสือที่ใช้เป็นเป็นแนวทางในการสอน หากครูได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่างๆ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสอน

จากความหมายและองค์ประกอบของคู่มือครู พบว่าคู่มือครูเป็นเรื่องที่เขียนให้สัมพันธ์โดยตรงกับเนื้อหาสาระในหลักสูตร เพื่อให้ความรู้ แนวทาง และข้อเสนอแนะแก่ครูได้ปฏิบัติตาม คู่มือทั่วไปเป็นเรื่องที่คนทั่วไปสนใจ และจะสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ด้วยตนเองโดยให้ผู้ใช้ ผู้อ่าน เข้าใจและสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างจากคู่มือครู

6.4 ลักษณะของคู่มือที่ดี

บันลือ พุกษะวัน (2537 : 29-30) ได้ให้ความเห็นลักษณะของคู่มือที่ดีดังต่อไปนี้

1. สามารถช่วยให้ครูเข้าใจลักษณะเนื้อหาวิชา ขอบข่าย หรือสิ่งที่จะตอบได้ กระจ่างและเด่นชัด เช่นการมองเห็นโครงสร้างของงานทั้งหมด หรืออาจกล่าวอย่างย่อได้ว่าช่วยให้ครูเกิดมโนทัศน์กับงานที่จะสอน

2. ช่วยให้ครูสามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนนั้นๆ ได้ดี โดยที่ครูสามารถดัดแปลงยืดหยุ่นได้เอง ไม่เป็นการให้แนวทางแบบบังคับ ดังนั้นแนวทางแห่งการเสนอแนะ เปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถปฏิบัติได้คล่องตัว

3. กิจกรรมที่เสนอแนะหรือกำหนดไว้ควรมีการทดลองใช้กับเด็กวัยนั้นๆ ว่าเด็กสนใจปฏิบัติได้จึงควรใช้

4. แนวการเขียน เน้นย้ำแนวทางปฏิบัติที่มุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง คือมีจุดเน้นย้ำไปทางเดียวกัน เช่นมุ่งฝึกงานเป็นรายกลุ่ม ทำงานเป็นกลุ่มก็ฝึกอย่างต่อเนื่องจนเด็กมีแนวทาง เมื่อได้แนวแล้วจึงฝึกเป็นรายบุคคล เป็นต้น

5. ความแปลกใหม่ของกิจกรรมและวิธีสอน ควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไป มิได้มุ่งกระจายไปแนวใหม่ทั้งหมด แต่การใช้แนวทางปฏิบัตินั้นๆ ต้องเป็นทางปฏิบัติได้ และได้ผลด้วย หรือกล่าวนัยหนึ่งก็คือ พยายามสอดแทรกสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ละน้อยดีกว่าที่จะใช้วิธีใหม่ที่เดียว

6. ทั้งรูปแบบและวิธีการ ที่เป็นแนวในการเขียนต้องคงรูปแบบและขั้นตอนโดยสม่ำเสมอเพื่อสะดวกแก่การใช้ การเปิดอ่าน ค้นคว้าอื่นๆ

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 57) ได้ให้ความหมายของลักษณะที่ดีของคู่มือดังนี้

1. สามารถเข้าใจลักษณะเนื้อหา ขอบข่าย หรือสิ่งที่จะสอนได้อย่างกระจ่างชัด เช่นมองเห็นโครงสร้างของการสอนทั้งหมด

2. ช่วยให้สามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนต่างๆ ได้ดีโดยสามารถดัดแปลงและยืดหยุ่นได้เอง ไม่เป็นแนวทางบังคับ ต้องเสนอแนะแนวทางโดยสามารถปฏิบัติงานได้คล่องขึ้น

3. กิจกรรมที่เสนอแนะหรือกำหนดไว้ ควรมีการทดลองใช้กับเด็กวัยนั้นๆ เด็กสนใจปฏิบัติได้ จึงควรเลือกใช้

4. แนวการเขียน เน้นย้ำแนวปฏิบัติที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ มีจุดเน้นย้ำไปทางเดียวกัน เช่น มุ่งฝึกงานกลุ่ม ทำงานเป็นกลุ่มก็ฝึกอย่างต่อเนื่องจนเด็กมีแนวทางได้แนวทาง แล้วจึงฝึกเป็นรายบุคคลต่อไป

5. ความแปลกใหม่ของกิจกรรม ควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไป มิได้มุ่งกระจายให้แนวใหม่ทั้งหมด แต่การใช้แนวปฏิบัติอื่นๆ ต้องเป็นการปฏิบัติได้และได้ผลด้วย

6. รูปแบบและวิธีการ ที่เป็นแนวทางในการเขียนกรูปรูปแบบและขั้นตอน โดยสม่ำเสมอเพื่อสะดวกแก่การใช้

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2542 : 159-160) กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มที่ดีควรมีรายละเอียดดังนี้

1. ควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือนี้เป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใช้
2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ใช้ได้อะไรบ้าง
3. ควรมีส่วนที่น่าดึงดูดใจผู้ใช่ว่าคู่มือนี้จะช่วยผู้ใช้อย่างไร ทำอะไรบ้าง
4. ควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ในการใช้เครื่องมือ
5. ส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งจำเป็นในการดำเนินการ
6. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
7. เนื้อหาสาระที่ให้นั้นควรมีความถูกต้องสามารถช่วยให้ผู้ใช้คู่มือทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ
8. ควรมีคำถามหรือกิจกรรมให้ผู้ใช้นำคู่มือไปใช้ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านหรือการปฏิบัติตามขั้นตอนที่เสนอแนะ และเว้นที่ว่างสำหรับผู้ใช้นำคู่มือในการเขียนคำตอบรวมทั้งมีคำตอบและแนวทางในการตอบไว้ด้วย
9. ควรใช้เทคนิคต่างๆ ในการช่วยให้ผู้ใช้คู่มือได้สะดวก เช่น การจัดรูปเล่มขนาด การเลือกตัวอักษร ขนาดของตัวอักษร การเน้นข้อความบางตอน เป็นต้น
10. ควรให้แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นบรรณานุกรม รายชื่อชมรม รายชื่อสื่อ รายชื่อสถาบัน รายชื่อบุคคลสำคัญ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับความหมายและลักษณะที่ดีของกลุ่ม พอสรุปได้ว่า ลักษณะของกลุ่มที่ดีในการนำไปพัฒนาความเสียสละของนักเรียนนั้น ต้องมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ชัดเจนและมีขั้นตอนที่น่าสนใจ สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายและลักษณะของ “คู่มือ” ไว้ว่าเป็นเอกสารซึ่งประกอบไปด้วย

1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนา
2. แนวทางในการจัดกิจกรรม
3. ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม
4. การประเมินผล
5. ตารางสรุปการพัฒนา

6.5 การหาประสิทธิภาพของคู่มือ

สุชีรา ภัทรายุทธวรรตน์ (2545 : 30) กล่าวว่ากระทำได้ต้องการทราบ ว่า ผู้ถูกทดสอบ กระทำได้ตามเกณฑ์ที่คาดหวังหรือไม่ โรงเรียนจำนวนมากกำหนดเกณฑ์ให้นักเรียนทำได้ตาม เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก่อนที่จะตัดสินใจให้จบหลักสูตร เพื่อแสดงว่าผลการเรียนหรือผลการอบรม ต่างๆ บ่งบอกถึงความสามารถของแต่ละคนที่ครบตามเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ

ดาร์ตัน ยินดีพบ (2548 : 28 – 29) อ้างอิงถึง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 494 – 497) กล่าวถึง การหาประสิทธิภาพชุดคู่มือการสอน หมายถึง การนำชุดคู่มือการสอนไปทดลองใช้ตาม ขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อนำมาปรับปรุงและนำไปทดลองจริง ประสิทธิภาพของชุดคู่มือการสอนจะ กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอน คาดหมายว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงพอใจ โดยถือว่าชุด คู่มือการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 หมายความว่า จำนวนนักเรียนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

1. การกำหนดประสิทธิภาพหมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดคู่มือการสอนที่จะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หากชุดคู่มือการสอนมีประสิทธิภาพถึงระดับเกณฑ์แล้ว ชุดคู่มือการสอนนั้นก็ มีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียนได้ การที่กำหนดมาตรฐานให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณา ตามความพึงพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำ มักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/92 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจจะตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 60/60, 75/75 เป็นต้น

2. การยอมรับหรือไม่ยอมรับประสิทธิภาพ เมื่อทดลองโดยชุดคู่มือการสอนก็สามารถหา ประสิทธิภาพของชุดคู่มือการสอนได้แล้ว นำประสิทธิภาพของชุดคู่มือการสอนที่ได้เปรียบเทียบกับ เกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ เพื่อดูว่าเราจะยอมรับประสิทธิภาพ คือ ความแปรปรวน 2.50 – 5 เปอร์เซนต์ นั่นคือประสิทธิภาพของชุดคู่มือการสอนไม่ควรต่ำกว่า 5 เปอร์เซนต์ เช่น เราตั้งเกณฑ์ ประสิทธิภาพไว้ 90/90 เมื่อนำชุดคู่มือการสอนไปทดลองพบว่า ชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ 87.5/87.5 เปอร์เซนต์ เรายอมรับได้ว่าชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ การยอมรับประสิทธิภาพชุด คู่มือการสอนมี 3 ระดับ สูงกว่าเกณฑ์ เกณฑ์เท่าเกณฑ์ และต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ยอมรับได้ว่ามี ประสิทธิภาพ

3. การทดลองประสิทธิภาพ เมื่อผลิตชุดคู่มือการสอนขึ้นมาแล้ว ต้องนำชุดคู่มือการสอน ไปหาประสิทธิภาพตามขั้นตอนดังนี้

3.1 การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1 : 1) คือการทดลองกับผู้เรียน 3 คน โดยใช้ ผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาสูง ปานกลาง ต่ำ นำผลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วนำมา ปรับปรุงให้ดีขึ้น ปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองจะมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์

3.2 การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (1 : 10) คือการทดลองกับผู้เรียน 6 – 10 คน โดยใช้ ผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาสูง ปานกลาง ต่ำ นำผลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วนำมา ปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น

3.3 การทดลองแบบกลุ่มใหญ่ (1 : 100) คือการทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้นจำนวน 30 – 100 คน นำผลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพ หากต่ำกว่าเกณฑ์มากเกินไปที่กำหนดไว้ ต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดคู่มือการสอนใหม่ตามหลักความเป็นจริง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมวิชาการ คือเกณฑ์ 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพชุดคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละ E1/E2

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตพัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 236 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 68 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 84 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 84 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 จำนวนประชากร

ระดับชั้น	ประชากร			
	ระดับชั้นแยกตามห้อง	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 1	ประถมศึกษาปีที่ 1/1	16	17	33
	ประถมศึกษาปีที่ 1/2	21	14	35
ประถมศึกษาปีที่ 2	ประถมศึกษาปีที่ 2/1	15	26	41
	ประถมศึกษาปีที่ 2/2	16	27	43
ประถมศึกษาปีที่ 3	ประถมศึกษาปีที่ 3/1	23	23	46
	ประถมศึกษาปีที่ 3/2	23	15	38
รวม		114	122	236

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตพัฒนา กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ระดับชั้น	กลุ่มตัวอย่าง			
	ห้องเรียน	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 1	1/1	16	17	33
ประถมศึกษาปีที่ 2	2/1	15	26	41
ประถมศึกษาปีที่ 3	3/2	23	15	38
รวม		54	58	112

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1. คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
- 2. แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

- 1. กำหนดจุดมุ่งหมาย ในการสร้างแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีรูปแบบชัดเจน สามารถนำไปใช้ได้
- 2. ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม ในด้านความเสียสละของนักเรียน และการสร้างแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
- 3. สร้างแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยสร้างแบบสอบถามซึ่งมีข้อคำถามเกี่ยวกับความเสียสละ จำนวน 40 ข้อ โดยแยกเป็น 4 ด้าน คือ ความเสียสละทรัพย์สินของ ความเสียสละกำลังกาย ความเสียสละวากาลใจ และความเสียสละความสุขสบายส่วนตน
- 4. นำแบบสอบถามความเสียสละไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข เลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ให้เหลือเพียง 30 ข้อ
- 5. นำแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

ตัวอย่างแบบสอบถามความเสียหาย

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสำคัญที่ตรงกับการปฏิบัติของท่าน (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	เรื่องที่พิจารณา	ระดับความสำคัญ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านเสียสละทรัพย์สินของ				
1	นักเรียนให้เพื่อนยืมหนังสือ เมื่อเพื่อนลืมเอามา			
2	นักเรียนบริจาคสิ่งของ ช่วยเหลือผู้เดือดร้อน			
ด้านเสียสละกำลังกาย				
1	นักเรียนอาสาช่วยครูจัดบอร์ดกิจกรรมต่าง ๆ			
2	นักเรียนอาสาช่วยผู้อื่นถือสิ่งของ			

เกณฑ์การให้คะแนนในการตอบมี 3 ระดับ ดังนี้

มาก	ได้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
ปานกลาง	ได้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
น้อย	ได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

- ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคู่มือพัฒนาความเสียหาย
- สร้างคู่มือพัฒนาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย
- นำคู่มือพัฒนาที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ แนวทางการจัดกิจกรรม เนื้อหา และวิธีการ จำนวน 3 ท่าน คือ

3.1 อาจารย์ทองอยู่ แก้วไทรชะ อดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

3.2 นายชัยสิน – ผศ.ปรารมณ มณีนันทน์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยาลัยครูลำปางและประธานศูนย์โรตารีในประเทศไทย

3.3 อาจารย์ประยูร วงศ์จันทร์หา อาจารย์คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- ปรับปรุงแก้ไขคู่มือพัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหาและเวลา

5. นำคู่มือพัฒนาที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยผู้วิจัยจะทำการทดลองทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวม 24 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design (ล้วน สายยศ ;และ อังคณา สายยศ 2538 : 249) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ตาราง 3 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
E	T_1	X	T_2

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experimental Group) ที่ได้รับตัวแปรอิสระ X
	X	แทน	ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำให้กับกลุ่มทดลอง
	T_1	แทน	การสอบก่อนในกลุ่มทดลอง
	T_2	แทน	การสอบหลังในกลุ่มทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

2.1 สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากร ชั้นละ 1 ห้องเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 33 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 41 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 38 คน รวมทั้งสิ้น 112 คน เพื่อดำเนินการทดลอง

2.2 ดำเนินการใช้แบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการใ้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

2.3 ดำเนินการใ้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่าง โดยคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละที่ใ้เป็นคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละชุดเดียวกัน

2.4 เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใ้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่1 แล้วให้นักเรียนทำแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 อีกครั้ง (Posttest) โดยใช้แบบสอบถามชุดเดิม

2.5 นำแบบสอบถามความเสี่ยสละมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์ โดยวิธีทางสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือ จากอาจารย์ประจำชั้นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปี เพื่อกำหนดวันและเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละกับนักเรียน โรงเรียนแจ่มจันทร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 112 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยวิจัยคือ ครูประจำชั้น แต่ละชั้นเรียนจัดกิจกรรมครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 3 ระดับชั้น เป็นจำนวน 24 ครั้ง โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 8 สัปดาห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนยกกำลังสอง
	N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 123)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (ล้วน สายยศ ;และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือ
	s_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

2.3 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด โดยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนและแบ่งกลุ่มสูง – ต่ำ 25% และแทนค่าในสูตร t-test (ล้วน สายยศ ;และอังคณา สายยศ. 2538 : 216)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	s_H^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	s_L^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มต่ำ

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้ t – test แบบ Dependent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 104)

3.2 เปรียบเทียบความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระหว่างระดับชั้น วิเคราะห์โดยใช้ความแปรปรวนทางเดียว One – way ANOVA (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 :104)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบสอบถามความมีวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ΣX_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละ
E_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละที่ได้จากแบบสอบถามก่อนการใช้คู่มือ
ΣX_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละ
E_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละที่ได้จากแบบสอบถามหลังการใช้คู่มือ
df	แทน	ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
t	แทน	การแจกแจงแบบที
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผล ผู้วิจัยได้กระทำตามลำดับ ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในชั้นเรียนก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
2. การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเสียสละ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระหว่างชั้นปี หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

การวิเคราะห์นี้ได้นำคะแนนความเสี่ยสละจำแนกรายด้าน ที่ได้จากการวัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แต่ละชั้นปี ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเครียดจำแนกรายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเครียด (N = 33)

พฤติกรรมความเครียด แยกรายด้าน	ก่อนใช้คู่มือพัฒนา		หลังใช้คู่มือพัฒนา		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
เครียดทรัพย์สินของ	27.20	5.55	42.80	3.15	- 15.01*
เครียดกำลังกาย	27.94	6.33	41.51	3.92	- 1.91*
เครียดวากำลังใจ	20.80	5.61	29.20	3.22	- 1.64*
เครียดความสุขสบายส่วนตัว	20.20	6.48	29.62	3.07	- 2.15*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเครียดทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 27.20 ด้านเครียดกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 27.94 ด้านเครียดวากำลังใจ มีค่าเท่ากับ 20.80 ด้านเครียดความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 20.20

หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความเครียดของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเครียดทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 42.80 ด้านเครียดกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 41.51 ด้านเครียดสติวากำลังใจ มีค่าเท่ากับ 29.20 ด้านเครียดความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 29.62

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความเครียดของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังการทดลองใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเครียดสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเครียดจำแนกรายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเครียด (N = 41)

พฤติกรรมความเครียด แยกแยะด้าน	ก่อนใช้คู่มือพัฒนา		หลังใช้คู่มือพัฒนา		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
เครียดทรัพย์สินของ	31.39	5.96	36.47	2.41	- 5.91*
เครียดกำลังกาย	30.83	6.71	40.52	2.00	- 9.63*
เครียดวากำลังใจ	22.97	5.53	28.16	2.08	- 6.48*
เครียดความสุขสบายส่วนตัว	21.80	4.98	28.45	2.27	- 8.88*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเครียดทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 31.39 ด้านเครียดกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 30.83 ด้านเครียดวากำลังใจ มีค่าเท่ากับ 22.97 ด้านเครียดความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 21.80

หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความเครียดของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเครียดทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 36.47 ด้านเครียดกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 40.52 ด้านเครียดวากำลังใจ มีค่าเท่ากับ 28.16 ด้านเครียดความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 28.45

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความเครียดของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลังการทดลองใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเครียดสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเครียดจำแนกรายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเครียด (N = 38)

พฤติกรรมความเครียด แยกรายด้าน	ก่อนใช้คู่มือพัฒนา		หลังใช้คู่มือพัฒนา		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
เครียดทรัพย์สินของ	33.25	6.78	41.74	3.10	- 8.10*
เครียดกำลังกาย	31.65	6.49	39.88	2.62	- 8.27*
เครียดวากำลังใจ	24.45	4.57	27.62	3.01	- 5.27*
เครียดความสุขสบายส่วนตัว	23.37	5.57	27.74	2.76	- 4.69*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเครียดทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 33.25 ด้านเครียดกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 31.65 ด้านเครียดวากำลังใจ มีค่าเท่ากับ 24.45 ด้านเครียดความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 23.37

หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความเครียดของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเครียดทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 41.74 ด้านเครียดกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 39.88 ด้านเครียดวากำลังใจ มีค่าเท่ากับ 27.62 ด้านเครียดความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 27.74

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความเครียดของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า หลังการทดลองใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเครียดสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียสละรวมทั้งฉบับของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับชั้น	N	ก่อนใช้คู่มือพัฒนา		หลังใช้คู่มือพัฒนา		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
ประถมศึกษาปีที่ 1	35	53.24	12.45	64.36	10.44	-10.47*
ประถมศึกษาปีที่ 2	42	54.85	10.41	65.32	9.29	-15.51*
ประถมศึกษาปีที่ 3	35	58.37	9.35	67.21	9.17	-12.92*
รวม	112	55.49	-	65.63	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเสียสละรวมทั้งฉบับของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 53.24 ระดับประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 54.85 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 58.37 และคะแนนเฉลี่ยรวมของเด็กทุกระดับชั้น มีค่าเท่ากับ 55.49

หลังการใช้ คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 คะแนนความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้นเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 64.36 ประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 65.32 ประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 67.21 และคะแนนเฉลี่ยรวมของเด็กทุกระดับชั้น มีค่าเท่ากับ 65.63

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นั้นคือความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 8 ค่าประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

กลุ่มพัฒนาความเสียหาย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1	N	n	A	ΣX_1	E_1	ΣX_2	E_2
ประถมศึกษาปีที่ 1	35	30	90	53.24	59.16	64.36	71.51
ประถมศึกษาปีที่ 2	42	30	90	54.85	60.94	65.32	72.58
ประถมศึกษาปีที่ 3	35	30	90	58.37	64.86	67.21	74.68
รวม	112	90	240	55.49	61.66	65.63	72.92

จากตาราง 8 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเสียหายรวมทั้งฉบับของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 53.24 ระดับประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 54.85 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 58.37 และคะแนนเฉลี่ยรวมของนักเรียนทุกระดับชั้น มีค่าเท่ากับ 55.49

หลังการใช้ คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 คะแนนความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้นเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 64.36 ประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 65.32 ประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 67.21 และคะแนนเฉลี่ยรวมของนักเรียนทุกระดับชั้น มีค่าเท่ากับ 65.63

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยรวมของนักเรียนทุกระดับชั้น ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มาคิดเป็นร้อยละเพื่อหาประสิทธิภาพของกลุ่ม ประสิทธิภาพของกลุ่มต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ 59/72 ประสิทธิภาพของกลุ่มต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คือ 61/73 ประสิทธิภาพของกลุ่มต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คือ 65/75 และ ประสิทธิภาพของกลุ่มต่อนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 คือ 62/73

นั่นคือ ประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ 62/73

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระหว่างระดับชั้น หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

การวิเคราะห์นี้ ได้นำคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระหว่างระดับชั้น มาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ดังแสดงผลในตาราง 7

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ระหว่างกลุ่ม	8132.89	66	123.22	1.48	.08
ภายในกลุ่ม	3730.80	45	82.90		
รวม	11863.68	111			

จากตาราง 9 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เปรียบเทียบระหว่างระดับชั้น ระหว่างประถมศึกษาปีที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 2 และประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นั้น แสดงให้เห็นว่าไม่มีคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในชั้นเรียนใดที่มีความแตกต่างกัน

นั่นคือ ความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความ
 เสี่ยงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

นักเรียนช่วงชั้นที่ 1	N	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านเสียสละทรัพย์สินของ	112	2.46	0.60	มาก
ด้านเสียสละกำลังกาย	112	2.50	0.53	มาก
ด้านเสียสละวาจา กำลังใจ	112	2.26	0.51	มาก
ด้านเสียสละความสุขสบายส่วนตัว	112	2.38	0.67	มาก
รวม	112	2.40	0.61	มาก

จากตาราง 10 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น
 ของนักเรียนที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเสี่ยงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านอยู่ระหว่าง
 2.26 – 2.50 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 0.51 – 0.67 แสดงว่านักเรียนมีความ
 คิดเห็นต่อคู่มือพัฒนาความเสี่ยงอยู่ในระดับ มาก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเสี่ยงของ
 นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ด้านเสียสละทรัพย์สินของ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 เท่ากับ 0.60 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเสี่ยงของ
 นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ด้านเสียสละกำลังกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 เท่ากับ 0.53 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเสี่ยงของ
 นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ด้านเสียสละวาจา กำลังใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.26 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 เท่ากับ 0.51 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเสี่ยงของ
 นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ด้านเสียสละความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 ค่าความเบี่ยงเบน
 มาตรฐานเท่ากับ 0.67 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเสี่ยงของ
 นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 รวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61
 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อคู่มือพัฒนาความเสี่ยงอยู่ในระดับ มาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ครั้งนี้เป็นการวิจัย ซึ่งมีลำดับ
ขั้นของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนา
ความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

สมมติฐานของการวิจัย

ความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548
โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 236 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 68 คน เป็นนักเรียนชาย 37 คน เป็นนักเรียนหญิง 31 คน นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 84 คน เป็นนักเรียนชาย 31 คน เป็นนักเรียนหญิง 53 คน และนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 84 คน เป็นนักเรียนชาย 46 คน เป็นนักเรียนหญิง 38 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1
ห้องเรียน คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1/1 จำนวน 33 คน ระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 2/1
จำนวน 41 คน และระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 3/2 จำนวน 38 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 112 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. แบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม 4 ด้าน คือ ความเสี่ยสละทรัพย์สินของ ความเสี่ยสละกำลังกาย ความเสี่ยสละวากาลใจ และความเสี่ยสละความสุขสบายส่วนตน รวมทั้งหมด 30 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นระดับ คือ 3 2 1 ตามลำดับ โดยให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำแบบสอบถามก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .84

2. คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยส่วนต่างๆ คือ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเสี่ยสละ แนวทางในการจัดกิจกรรม ข้อปฏิบัติในการจัดกิจกรรมพัฒนาความเสี่ยสละ การประเมินผล ตารางสรุปการพัฒนาความเสี่ยสละ ซึ่งกิจกรรมในคู่มือจะใช้เทคนิค คือ กิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลอง โดยกำหนดขั้นตอนดำเนินกิจกรรม คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล ดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นๆ ละ 8 ครั้ง รวมทุกระดับชั้น 24 ครั้ง

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One Group Pretest – Posttest Design มีลำดับขั้น ดังนี้

1. ให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ทำแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (Pretest)
2. ดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 24 ครั้ง เป็นเวลา 8 สัปดาห์
3. เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แล้ว ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (Posttest) โดยใช้แบบวัดชุดเดิม
4. นำแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ทำแล้วมาตรวจให้คะแนน
5. นำคะแนนที่ได้จากการสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้ t – test แบบ Dependent

2. เปรียบเทียบคะแนนความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Analysis of Variance)

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ขั้นตอน ใช้การวิเคราะห์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Window

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 อยู่ในเกณฑ์ 62/73
2. ความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความแตกต่างกัน โดยหลังการใช้คู่มือนักเรียนมีความเสียหายสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระหว่างระดับชั้นพบว่า ความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เด็กมีคะแนนความเสียหายโดยเฉลี่ยรวม และแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความเสียหายทรัพย์สินของ ด้านความเสียหายร่างกาย ด้านความเสียหายวาทะกัลยาณจิต และด้านความเสียหายความสุขสบายส่วนตน นั้นสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประสิทธิภาพของคู่มืออยู่ในเกณฑ์ 62/73 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าคู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 สามารถนำมาส่งเสริมพฤติกรรมความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ได้เป็นอย่างดี โดยในคู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีแนวทางในการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิค กิจกรรมกลุ่ม และสถานการณ์จำลอง โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ และผู้นำกิจกรรมเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้โดยตนเองจากกิจกรรม และเทคนิคที่กำหนดในคู่มือ

ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชร ศักดิ์ (2547: 54) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความเสียหายของนักเรียนที่มีแรงจูงใจต่างกัน ในการเข้าร่วมกิจกรรมยุวภาษาของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาความเสียสละด้วยแผนกิจกรรม ยุวกาชาด มีความเสียสละหลังเข้าร่วมกิจกรรมยุวกาชาดสูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมยุวกาชาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยในครั้งนี้อย่างสอดคล้องกับงานวิจัยของพีระพงษ์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2541: บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินการ ปัญหา สาเหตุ และการแก้ไข ปัญหาการจัดกิจกรรมการปลูกฝังจริยธรรมของโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอ กระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนกระสังพิทยาคม จำนวน 38 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการ รวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียงและ สมุดบันทึก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นในความมุ่งหมายของการวิจัย และนำเสนอ ผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ และพบว่าโรงเรียนได้กำหนดการปลูกฝังคุณธรรมทุกๆ ด้าน โดยการสอดแทรกเนื้อหาของคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนรายวิชา การปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมโดยตรง เช่น มีการอบรมหน้าเสาธง มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น และการสอนให้นักเรียนได้รู้จักที่จะเรียนรู้และการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยความ ร่วมมือของอาจารย์และนักเรียน เช่นจัดกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝัง จริยธรรม จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจริยธรรม เป็นต้น

และผลการวิจัยของ บิสกิน และฮอสลิสสัน (Biskin ;& Hoslisson. 1977 : 407-415) ที่ ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ต้องตัดสินใจจาก จาการรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนในระดับ 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม และวัดจริยธรรมตามแบบวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นก็ทดลองโดยกลุ่มทดลอง มีการจัด โครงสร้างประเมินเพื่อยั่วให้ผู้เรียนสมมติบทบาทของตนเองไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการ อภิปรายตามธรรมชาติ จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่า การอภิปราย อย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรม ในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หมายความว่า ผู้สอนสามารถพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ได้โดยให้เขาได้มีโอกาสอภิปรายขณะที่อยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำบทบาท ต่าง ๆ กัน

จากการวิจัยครั้งนี้และผลของการวิจัยที่สอดคล้องกันแสดงให้เห็นว่า การใช้คู่มือพัฒนา ความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลทำให้พฤติกรรมความเสียสละของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 สูงขึ้น และมีการพัฒนาความเสียสละ โดยการใช้กิจกรรมที่มีเทคนิคหลาย รูปแบบ คือ สถานการณ์จำลอง และกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นเทคนิคของการจัดกิจกรรมซึ่งเหมาะสมกับ พัฒนาการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่าง สนุกสนาน ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ที่ไม่ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนมีโอกาสได้ แสดงออกถึงพฤติกรรม และความคิดเห็นในการแก้ไขสิ่งต่างๆ ร่วมกัน โดยที่ครูมีบทบาทในการ

กระตุ้น ตลอดจนสอดแทรกสาระความรู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม จึงทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเสียสละ และปฏิบัติตนเองให้เกิดพฤติกรรมความเสียสละที่ตรงตามเป้าหมายได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเสียสละของนักเรียน ครูต้องให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะกระตุ้นให้เด็กอยากร่วมกิจกรรมมากขึ้น และครูผู้สอนควรสอดแทรกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ลงไปในกิจกรรมด้วยทุกครั้ง
2. ในการพัฒนาความเสียสละ ควรจัดให้มีกิจกรรมหลายรูปแบบ และกิจกรรมนั้นต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วม หลังจากทำกิจกรรมควรจัดให้มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในเรื่องเหล่านั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเห็นคุณค่าในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง
3. ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดกิจกรรมกลุ่ม และสามารถนำไปปรับใช้ได้
4. ควรจัดเตรียมสถานที่ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรม เช่น ห้องประชุม, ห้องที่ไม่มีเสียงรบกวน, ไมค์โครโฟน ฯลฯ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยร่วมกันระหว่างที่บ้านและโรงเรียน ในการพัฒนาความเสียสละของนักเรียน โดยให้นักเรียนนำไปฝึกที่บ้าน และติดตามดูว่าเป็นอย่างไร
2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรเลือกนักเรียนแต่ละระดับชั้น ที่อยู่ในช่วงชั้นที่ 1 มาเป็นกลุ่มทดลอง โดยไม่ต้องแยกชั้นปี และทำการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังภายในกลุ่ม
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจใช้เทคนิคอื่น ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์ หรือการสังเกต
4. ควรมีการติดตามผลหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้วเพื่อดูความคงทนของพฤติกรรม
5. ควรจัดให้มีคู่มือพัฒนาในด้านอื่นๆ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร รวมอยู่ในคู่มือพัฒนาด้วย

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2529). การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ :

กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2543). คู่มือพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :

กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2546). คู่มือฝึกอบรมสำหรับพ่อแม่/ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนา

ความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กอายุ 3-11 ปี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การ
สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

_____. (2545). คู่มือกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-11 ปี. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์ ร.ส.พ.

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพ

ของเด็กไทยด้านการช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งพัฒนา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กุหลาบ ดิยะสัทย์กุลโกวิท (2531). จริยธรรมแก่เยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็นการกำลัง

สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญยิ่งๆ ขึ้น. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2540). ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ. ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท ส.

เอเชีย เพรส (1989) จำกัด.

โกวิท ประวาลพุกษ์. (2541). พัฒนาการศึกษาแท้. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

ขัตติยา กรรณสูต ; และคนอื่นๆ. (2547). รายงานการวิจัยคุณธรรมพฤติกรรมความ ซื่อสัตย์ของ

คนไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(ป.ป.ช.).

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

_____. (2539). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล.

ดาร์ตัน ยินดีพ. (2548). การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

ทิสนา แคมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์

ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เมธีทีปส์.

_____. (2522) กลุ่มสัมพันธ์: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ

นริศรา ริชาร์ดสัน. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละ ของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร.

สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

- บรรทม มณีโชติ. (2530). รูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ที่มีต่อคุณภาพของแบบทดสอบ. ปรินญาณินท์ กศ.ม. (การวัดผล การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- บันลือ พฤษะวัน. (2537). แนวการสอนสำเร็จรูป (คู่มือครูสอน ป. 5) ตามแนวการสอนแบบ บูรณาการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่นๆ (2539). เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2542). เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนัส หันนาคินทร์. (2542). “การสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียน” แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. เอกสารการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย, มกราคม 2524.
- พระเทพวิมลโมลี. (2528). จิตวิทยาความมั่นคง. กรุงเทพมหานคร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรม ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 10.
- พิมพ์ประภา พันธุ์พิพัฒน์. (2546). การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงการสร้างของแบบทดสอบวัด จริยธรรมด้านความสามัคคีและด้านความเสียสละสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : ปรินญาณินท์. กศ.ม. (วิชาการวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- พีระพงษ์ เจริญพันธ์วงศ์. (2541). การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์. ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อัดสำเนา.
- พัชรี ศักดิ์. (2547). การพัฒนาความเสียสละของนักเรียนที่มีแรงจูงใจต่างกันในการเข้าร่วม กิจกรรมยุวภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- พัชรี สอนแก้ว. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. ภาควิชาโรงเรียนสาธิต คณะ ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2542). ความรู้คุณธรรม : รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม และ การศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัททิยา กฤษณะพันธุ์. (2540). ผลของการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่มีต่อการลดพฤติกรรม ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์. ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. อัดสำเนา.

- มารศรี จันทรศมี. (2540). การศึกษาจริยธรรมของครูและนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2542). การศึกษาปฐมวัย. สำนักพิมพ์แม็ค. กรุงเทพฯ.
- ล้วน สายยศ ;และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____ (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- วัชรพร จัปเกตุ. (2534). ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสถียรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอันทรมพรชัยอนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- วรวรรณนี้ ราชสงฆ์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์. (2535). บทบาทของ ก.ค. ในทศวรรษหน้า. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- ศุภมาศ เพชรสมบัติ. (2540). ผลของสถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมสร้างที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหันทราย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- สมนึก แกะพันธ์. (2541). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อุดมศึกษา.
- สมบัติ มหารศ. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามทัศนะของครูผู้สอนจริยธรรมในจังหวัดมหาสารคาม. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิทย์ มูลคำ ;และอรทัย มูลคำ. (2546). 20 วิธีการจัดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ์. (2545). คู่มือการวัดทางจิตวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมดิคัล มีเดีย.
- เสริมวิทย์ ศุภเมธี. (2531). การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อนุชิต เริงจำเนียร. (2545). *คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะคนดีของนักเรียนนักศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- เอกวุฒิ ไกรมาก. (2541). *การสร้างคู่มือครูในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่างอุตสาหกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- Ayllon; and Roberts. (1974). "Elementation Discipline Problem by Strengthing Academic Performance," *Journal of Applied Behavior analysis*.
- Biskin Donald, S. and Kenneth Hoskission. (1977). An Experimental Test of the Effect of Structured Discussions of Moral Dilemmas Found in Children's Literature on Moral Reasoning, *The Elementary School Journal*. 77(5) : p. 407 - 415
- Holstein, C.B. (1976). Irreversible, *Stepwise Sequence in the Development of Moral Judgment a Longitudinal study of Male and Female*. "Child Development"
- Kohlberg, Lawrence. (1967). *Moral Development and Behavior*. New York : Holt, Rimehart and Winston, Inc.
- Lonnotti, Ponaldd J. (1977, August). "A Longitudinal Investigation of Role-Taking, Altruism And Empathy" *Resources in Education (ERIC)*, 12-142.
- Martinez and Manuel. (1982, February). "A Comparison of Effectiveness of Group Assertive Training and Self – Esteem Enhancement Group Therapy in Decreasing Anxiety, Depression and Aggression While Concurrently in creasing Assertivess and Self-Esteem". *Dissertation Abstracts Interntional*. 42 : 3515-A.
- Piaget, Jean. (1960). The Moral Judgment of the Child. Illinois. *The Free Press*.
- Ralph H. Turner ; Lewis M. Killian. (1972). *Collective Behavior*. Englewood Cliffs. Prentice-Hall
- Rest R. James. (1979). *Moral Judgment Related to Characteristics*. Unpublished Manuscripted, University of Minesota.

ภาคผนวก

คู่มือพัฒนาความความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเสี่ยสละ

เพื่อพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียน โดยพฤติกรรมที่แสดงออก คือ ความเสี่ยสละ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเสี่ยสละทรัพย์สินของ ด้านความเสี่ยสละกำลังกาย ด้านความเสี่ยสละวากาลังใจ และด้านความเสี่ยสละความสุขสบายส่วนตน

หลักการและขอบข่ายการพัฒนาความเสี่ยสละ

ความเสี่ยสละ เป็นคุณธรรมที่ผู้ใดประพฤติปฏิบัติแล้วย่อมแสดงว่า ผู้นั้นมีลักษณะน้ำใจดี มีคุณธรรม มีไมตรีให้กับหมู่คณะ คนที่ขาดความเสี่ยสละย่อมเป็นผู้ที่มีจิตใจคับแคบไม่เห็นใจผู้อื่น คิดเบียดเบียนให้เขาเดือดร้อนโดยหาประโยชน์ในตนเพียงอย่างเดียว การที่จะเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมให้กับเยาวชนไทย จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของสถาบันการศึกษา ที่จะอบรมขัดเกลา เยาวชน ให้เป็นผู้มีความประพฤติดี ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บท 1 หมวดทั่วไป มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มี จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กองวิจัย ทางการศึกษา. 2542 : 5) ความเสี่ยสละยังส่งผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม ส่งเสริมความ สามัคคีในหมู่คณะ การได้รับไมตรีจิตจากบุคคลอื่น การเป็นที่เคารพนับถือของคนอื่นและทำให้จิตใจ เป็นสุข การพัฒนาความเสี่ยสละเป็นกระบวนการ การพัฒนาลักษณะทางจิตและพฤติกรรมใน กระบวนการเรียนการสอน เป็นการช่วยเสริมหลักสูตรการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการ สอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เข้าไปในการเรียนการสอนที่มีในปัจจุบันอย่างกลมกลืน

แนวทางในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยาย นักเรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความ เสี่ยสละ โดยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

1. สถานการณ์จำลอง หมายถึงการจัดกิจกรรมโดยยกสถานการณ์จริงหรือเหตุการณ์สมมติ ซึ่งใกล้เคียงกับเหตุการณ์จริงขึ้นให้เป็นปัญหาสำหรับให้นักเรียนรวมกันแก้ปัญหาและอภิปรายร่วม
2. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่มซึ่งกิจกรรม กลุ่มจะเน้นการเล่นเกม และการละเล่น โดยเล่นเป็นกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้ฝึกความเสี่ยสละในการเล่น เกมกลุ่ม และทำกิจกรรมกลุ่ม

ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จะมีขั้นตอน และกำหนดเวลาในแต่ละขั้นตอนโดยประมาณ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราวของกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจและมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ครูดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม ในรูปแบบต่างๆ ที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมแต่ละครั้งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเสียสละ โดยเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินไป และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ครูและเด็กร่วมกันสนทนาสรุป และตอบคำถามเกี่ยวกับความเสียสละตามกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมในแต่ละครั้งและให้คำชมเชยเด็กที่แสดงพฤติกรรมความเสียสละขณะที่ร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผลประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งพฤติกรรมการแสดงออกและความรู้สึก

ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม

1. ข้อควรปฏิบัติของครู ในการจัดกิจกรรมครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหาวิธีดำเนินกิจกรรมและเทคนิคทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม อธิบายให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติ ในการร่วมกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตามหรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ ไม่ด่วนตัดสินคำตอบของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา ใช้อารมณ์ขัน การเสริมแรง หรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตร ทั้งคำพูด น้ำเสียงและท่าทาง กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมเป้าหมายหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก

2. ข้อควรปฏิบัติของนักเรียน ในการร่วมกิจกรรมนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยแสดงความคิดเห็น แสดงพฤติกรรมการพูดได้ครั้งละ 1 คน นักเรียนไม่พูดสอดแทรกขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างมีระเบียบ และเป็นไปตามกฎที่ตั้งไว้

การประเมินผล

ประเมินผลโดย แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงขั้นที่ 1 และการสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึกของเด็กตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ

ตารางสรุปการพัฒนาศักยภาพความเสียสละ

ประกอบด้วย

ตารางสรุปการพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ชั้น	ครั้ง ที่	ความเสี่ยสละ	วัตถุประสงค์	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
- ประถมศึกษา ปีที่ 1 - ประถมศึกษา ปีที่ 2 - ประถมศึกษา ปีที่ 3	1	ทรัพย์สินของ - บริจาคเงิน - แบ่งปันสิ่งของ	เพื่อให้นักเรียนรู้จักความ เสี่ยสละและรู้จักแบ่งปัน สิ่งของให้ผู้อื่น	แบ่งปัน กันต่อ	กิจกรรมกลุ่ม	1. ช้้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับ นักเรียนถึงวัตถุประสงค์ ของกิจกรรม และอธิบาย ถึงวิธีการในการดำเนิน กิจกรรม 2. ช้้นดำเนินการ ผู้วิจัย ดำเนินกิจกรรมในครั้งนั้น โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นและร่วม ปฏิบัติ 3. ช้้นสรุป ผู้วิจัยร่วมกับ นักเรียนช่วยกันสรุปถึงผล ของกิจกรรมในครั้งนั้นว่า เป็นอย่างไร รวมถึงหา วิธีการแก้ไขปัญหาที่ ถูกต้อง
	2	ทรัพย์สินของ - บริจาคเงิน - แบ่งปันสิ่งของ	เพื่อให้นักเรียนรู้จักความ เสี่ยสละและรู้จักแบ่งปัน สิ่งของให้ผู้อื่น	ปันน้ำใจ	สถานการณ์ จำลอง	
	3	กำลังกาย - ช่วยถือสิ่งของ - ช่วยทำความสะอาด เช่น กวาดบ้าน เก็บขยะ เป็นต้น	เพื่อให้นักเรียนรู้จักการ เสี่ยสละกำลังกายช่วยเหลือ ผู้อื่น และพัฒนาพฤติกรรม ความเสี่ยสละ	ด้วยสองมือเรา	สถานการณ์ จำลอง	
	4	กำลังกาย - ช่วยถือสิ่งของ - ช่วยทำความสะอาด เช่น จัดห้องเรียน เป็นต้น	เพื่อให้นักเรียนรู้จักการ เสี่ยสละกำลังกายช่วยเหลือ ผู้อื่น และพัฒนาพฤติกรรม ความเสี่ยสละ	ร่วมด้วย ช่วยกัน	สถานการณ์ จำลอง	
	5	วากำลังใจ - พุดปลอบใจ ให้กำลังใจ - พุดชื่นชม แสดงความยินดี	เพื่อให้นักเรียน เรียนรู้ถึง ข้อดีของความเสี่ยสละ	เธอคือคนสำคัญ	กิจกรรมกลุ่ม	

	6	วากำล้งใจ - พุดปลอบใจ ให้กำล้งใจ - พุดชื่นชม แสดงความยินดี	เพื่อให้นักเรียน เรียนรู้ถึง ข้อดีของความเสียสละ	ใจเขา ใจเรา	กิจกรรมกลุ่ม/ สถานการณ์ จำลอง	
	7	ความสุขสบายส่วนตน - นำเวลาพักผ่อนไปช่วยงาน ผู้อื่น เช่น ช่วยแม่ล้างผัก - สละที่นั่งให้ผู้อื่น	เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความ เสียสละ ด้านความเสียสละ ความสุขสบายส่วนตนเพื่อ ช่วยเหลือผู้อื่น	สุขสันต์ยามว่าง	กิจกรรมกลุ่ม	
	8	สรุปความเสียสละทุกด้าน	เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึง ความสำคัญของความ เสียสละ และพัฒนา พฤติกรรมความเสียสละใน ทุกด้าน	ทำดี ได้ดี	กิจกรรมกลุ่ม	

หมายเหตุ : จัดกิจกรรม 8 ครั้งต่อ 1 ห้องเรียน โดยใช้โปรแกรมกิจกรรมเดียวกัน ทุกระดับชั้น

กิจกรรมที่ 1 : แบ่งปันกันต่อ

เวลาที่ใช้ : 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การช่วยเหลือ
2. การแสดงความเอื้ออาทร ความเสียสละทรัพย์สินของ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงผลดีของความเสียสละและความมีน้ำใจ
2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความช่วยเหลือ เอื้ออาทร กับผู้อื่นที่อยู่ในสังคมเดียวกัน
3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในการกระทำของคนที่ได้แสดงความเสียสละทรัพย์สินของและความมีน้ำใจทำให้ผู้อื่นมีความสุข
4. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงการปฏิบัติตามกติกากำหนดไว้

แนวคิด

การให้ความช่วยเหลือแสดงความเอื้ออาทร เสียสละทรัพย์สินของ และการชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและผู้อื่น เป็นการแสดงความเสียสละและความมีน้ำใจที่ส่งผลให้ตนเองผู้อื่น และสังคมมีความสุข

สื่อ/อุปกรณ์การจัดกิจกรรม

ภาพต่างๆ เช่น ภาพสัตว์ ภาพวิว ฯลฯ ที่ตัดชิ้นส่วนและภาพเต็ม จำนวน 5 ชุด

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. **ขั้นนำ** สนทนาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันของทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมครอบครัว สังคมเพื่อนบ้านหรือสังคมในโรงเรียน ที่ทุกคนต่างต้องพึ่งพากัน ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสียสละและแสดงความเอื้ออาทรต่อกันได้ และกล่าวเชื่อมโยงถึงการเล่นเกมแบ่งปันกันต่อ

2. **ขั้นดำเนินการ**

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม 5 กลุ่ม
2. อธิบายเกมและกติกากำหนดการเล่นเกม “แบ่งปัน กันต่อ” พร้อมทบทวนความเข้าใจ
3. เล่นเกม “แบ่งปัน กันต่อ”
4. สนทนากับนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้
 - 4.1 กลุ่มใดต่อภาพเสร็จก่อนเพื่อน
 - 4.2 กลุ่มใด/นักเรียนคนใดต่อภาพไม่เสร็จ
 - 4.3 ถ้ามารู้สึก / ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับ

- เหตุใดจึงต่อภาพสำเร็จ / ไม่สำเร็จ
- มีใครส่งชิ้นส่วนของภาพให้บ้าง
- ถ้าไม่มีใครให้ชิ้นส่วนภาพจะต่อภาพสำเร็จหรือไม่ เพราะเหตุใด
- รู้สึกอย่างไรเมื่อต้องการชิ้นส่วนภาพแล้วพูดไม่ได้หรือเพื่อนไม่ให้
- รู้สึกอย่างไรเมื่อได้รับชิ้นส่วนภาพจากเพื่อน

4.4 สนทนาโยงความสัมพันธ์การเล่นกับการแสดงความเสียสละและความมีน้ำใจในประเด็นต่อไปนี้

- การเล่นเกม “แบ่งปัน กันต่อ” กับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันเหมือนกันอย่างไร
- ได้ข้อคิดใดจากการเล่นเกม
- จะนำข้อคิดนี้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูสรุปผลการจัดกิจกรรมดังนี้

3.1 กลุ่มที่ไม่สามารถแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนกันได้จะต่อภาพไม่สำเร็จ เปรียบเสมือนคนในสังคมไม่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่มีน้ำใจต่อกัน ไม่มีความเสียสละต่อกัน สังคมขาดความอบอุ่น ทำงานใดก็ไม่สำเร็จ

3.2 กลุ่มที่สามารถแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนกันได้จะต่อภาพสำเร็จโดยเร็ว เปรียบเสมือนคนใน สังคมมีความช่วยเหลือกัน มีน้ำใจ มีความเสียสละต่อกันงานจึงประสบผลสำเร็จได้

การวัดและประเมินผล

การสังเกตความสนใจในกิจกรรม และการสนทนาโต้ตอบ

วิธีการเล่นเกม “แบ่งปัน กันต่อ”

- แบ่งนักเรียนเป็น 5 กลุ่มเท่าๆ กัน
- อธิบายวิธีเกมพร้อมบอกกติกาในการเล่น คือ ในระหว่างต่อภาพ ห้ามพูดคุยกัน
- ให้ช่วยกันตั้งชื่อกลุ่ม มีประโยชน์พร้อมทำประจำกลุ่ม เช่น ชื่อกลุ่ม “เคโระ” ประโยควลี “สู้ตายค่ะ” ทำยกมือขวาแล้วชูสองนิ้ว
- แจกชุดภาพตัดต่อกลุ่มละ 1 ชุด
- แบ่งภาพตัดต่อให้สมาชิกกลุ่มในจำนวนที่เท่าๆ กัน
- สมาชิกแต่ละคนพยายามช่วยกันต่อภาพ โดยปฏิบัติตามกติกาอย่างเคร่งครัด
- เมื่อทุกคนช่วยกันต่อภาพเสร็จแล้ว สมาชิกทุกคนร้องตะโกนชื่อกลุ่มของตน ประโยควลีพร้อมทำประกอบให้ดังที่สุด

หมายเหตุ กิจกรรมนี้เหมาะสมกับนักเรียนประถม 1-3

กิจกรรมที่ 2 : ปั่นน้ำใจ

เวลาที่ใช้ : 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การเสียสละทรัพย์สินของ
2. การแบ่งปัน การให้ การช่วยเหลือผู้อื่น

จุดประสงค์

1. ให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือ เอื้ออาทร เสียสละทรัพย์สินของ ต่อผู้อื่น
2. นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในการกระทำของคนที่ได้แสดงความมีน้ำใจทำให้ผู้อื่นมีความสุข

สื่อการจัดกิจกรรม

1. บอร์ดภาพข่าวเกี่ยวกับภัยสึนามิ
2. กระดาษ A4 พร้อมดินสอ
3. ซีดีภาพความเสียหายจากภัยสึนามิ และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย
4. ทีวีและเครื่องเล่นซีดี หรือคอมพิวเตอร์, LCD พร้อมจอภาพ
5. ใบประเมินกิจกรรม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนทบทวนพฤติกรรมใดบ้างที่บ่งบอกถึงความเสียสละและความมีน้ำใจ
2. กติกา เมื่อครูมีคำถาม และนักเรียนจะแสดงความคิดเห็น ให้ยกมือและพูดทีละคน ไม่ควรพูดแทรกกัน

ขั้นดำเนินการ

3. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 6 – 7 คน
4. ครูสอบถามว่านักเรียนคนใดทราบข่าวหรือเคยได้ดูข่าวความเสียหายของพี่น้องคนไทยภาคใต้ที่ประสบภัยพิบัติจากคลื่นยักษ์สึนามิบ้าง ใครจำเรื่องราวได้บ้าง
5. ครูให้ชมบอร์ดภาพความเสียหายและฉายวิดีโอภาพเกี่ยวกับผู้ประสบภัยสึนามิให้นักเรียนได้รับทราบ
6. ครูสุ่มถามนักเรียนว่าถ้านักเรียนต้องการบริจาคสิ่งของ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย นักเรียนจะบริจาคของอะไรบ้างหรือจะให้ความช่วยเหลืออย่างไรบ้าง
7. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม เขียนในใบงานว่านักเรียนจะให้ความช่วยเหลืออย่างไรบ้าง
8. ตัวแทนนักเรียน แต่ละกลุ่มออกมาพูดหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

9. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่า จากการแสดงความเห็น การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิของนักเรียนทุกกลุ่ม
10. ครูเชื่อมโยงเหตุการณ์การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ กับการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนว่าการช่วยเหลือผู้อื่น สามารถทำได้ตลอดเวลา เช่น นักเรียนให้เพื่อนยืมยางลบ หรือนักเรียนช่วยแม่ล้างผัก เป็นต้น

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม
2. การแสดงความคิดเห็นที่แสดงออกซึ่งการเสียสละทรัพย์สินของ

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนเขียนบันทึกว่าใน 1 สัปดาห์ นักเรียนได้ช่วยเหลือหรือบริจาคสิ่งของ ทรัพย์สินส่วนตัวให้กับใครบ้าง และเพราะอะไรจึงร่วมบริจาค

หมายเหตุ กิจกรรมนี้เหมาะสมกับนักเรียนประถม 1 – 3

กิจกรรมที่ 3 : ด้วยสองมือเรา

เวลาที่ใช้ : 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. การเสียสละกำลังกาย

จุดประสงค์

ให้นักเรียนรู้จักการเสียสละกำลังกาย ในการช่วยเหลือผู้อื่นหรือการให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม

แนวคิด

การใช้ความสามารถและความถนัดให้เป็นประโยชน์แก่ครอบครัวและโรงเรียนเป็นการแสดงความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

สื่อการจัดกิจกรรม

1. บัตรคำ เช่น

ล้างจาน	กวาดบ้าน ถูบ้าน	รดน้ำต้นไม้
ไปซื้อของ	ช่วยเหลืองาน	เก็บใบไม้
พับเสื้อผ้า	ลบกระดานดำ	เก็บขยะลงถัง
ทำความสะอาดห้องเรียน		อยู่เฉย ๆ

2. เพลง งานสิ่งใด

งานสิ่งใด งานสิ่งใด แม้ใครละเลยทิ้งปล่อย
มัวแต่คอย ฝ้าแต่คอย และคอยแต่เกี่ยวโยนกอง
ไม่มีเสร็จ ไม่มีเสร็จรับรอง จำไว้ทุกคนต้อง..ทำงาน
เราต้องช่วยกัน ช่วยกัน ๆ

3. ใบประเมินกิจกรรม

4. กระดาษ A4 พร้อมดินสอ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนในหัวข้อเรื่องการทำงานร่วมกัน และนักเรียนเคยช่วยคุณพ่อคุณแม่ทำงานอะไรบ้าง
2. ครูสอนให้นักเรียนร้องเพลง “งานสิ่งใด”

3. อธิบายกิจกรรมและกติกา เมื่อนักเรียนจะแสดงความคิดเห็น ให้ยกมือพูดที่ละคน
ขั้นตอนการ
4. ขอตัวแทนนักเรียน 8 คน
5. ให้นักเรียนเลือกบัตรคำคนละ 1 ใบ และทำท่าทางประกอบเพื่อให้เพื่อนๆ ได้ทายว่านักเรียนกำลังทำอะไรอยู่
6. สอบถามนักเรียนที่จับบัตรคำว่าได้ลงมือทำ ตามคำในบัตรหรือไม่
7. ครูให้นักเรียนที่เหลือคิดว่าชอบทำงานอะไรได้ดีที่สุด ให้ไปหาเพื่อนคนที่ถือบัตรคำนั้น
8. ให้ทุกกลุ่มนั่ง เลือกตัวแทนมาแล้วว่าตนเองทำงานนั้นๆ ที่ไหน ช่วยเหลือใครผลเป็นอย่างไร
9. ถ้ามีนักเรียนที่เลือกบัตรคำว่า “อยู่เฉย ๆ” ให้ครูถามนักเรียนว่านักเรียนต้องการทำงานอะไรมากที่สุด เพราะอะไร และต่อไปนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
10. พานักเรียนทุกคนไปปฏิบัติจริงนอกห้องเรียน เช่น เก็บใบไม้ เก็บขยะรอบบริเวณโรงเรียน รดน้ำผักในแปลงเกษตร เป็นต้น

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่า จากการปฏิบัติจริง ใครช่วยเหลือทำอะไรบ้าง และเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวัน การดำรงชีวิตคนเราไม่สามารถจะอยู่คนเดียวได้ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ในวัยเด็กสังคมที่ใกล้ชิดที่สุดคือครอบครัวและโรงเรียน เราต้องให้ความช่วยเหลือ เสียสละกำลังกาย ร่วมมือซึ่งกันและกัน จะช่วยให้สังคมรอบตัวเราอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการปฏิบัติจริง เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน เก็บเศษขยะ ลบกระดานดำ

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนเลือกภาพที่ชอบ นำกลับไปบรรยายและเขียนเรียงความเรื่องความเสียสละของฉันภายในครอบครัวที่อบอุ่น และส่งในการทำกิจกรรมสัปดาห์ต่อไป

หมายเหตุ กิจกรรมนี้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถม 1 - 3

รูปภาพงานต่าง ๆ ให้นักเรียนเลือก 1 ภาพ พร้อมระบายสีให้สวยงาม

กิจกรรมที่ 4 : ร่วมด้วย...ช่วยกัน

เวลาที่ใช้ : 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การช่วยเหลือ
2. การเสียสละกำลังกาย

จุดประสงค์

1. ให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือกันและกัน
2. ให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

แนวคิด

การช่วยกันจัดห้องเรียนให้สวยงาม จะช่วยส่งเสริมให้มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีขึ้น และสอนให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น อีกทั้งยังรู้จักช่วยเหลือกันอีกด้วย

สื่อการจัดกิจกรรม

1. ภาพตัวอย่างสถานที่
2. กระดาษโปสเตอร์ตัดเป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ ต้นไม้ ฯลฯ สำหรับจัดบอร์ด
3. สีเมจิก
4. โบว์, ดอกไม้ประดิษฐ์

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูกับนักเรียนช่วยกันสำรวจห้องเรียนว่า “ขณะนี้ ห้องเรียนของเราเป็นอย่างไร” เช่น
 - 1.1 ผ้าม่านห้องเรียนสะอาด หรือสกปรก
 - 1.2 ประติมากรรม / ผนังต่างสะอาดเรียบร้อยหรือไม่
 - 1.3 มีผงชอล์กในร่องกระดานดำหรือเปล่า
 - 1.4 กระดานดำลบแล้วหรือยัง
 - 1.5 ถังขยะเต็มเรียบร้อยแล้วหรือยัง
 - 1.6 ไม้กวาด ที่ตักผงวางเป็นระเบียบหรือไม่
 - 1.7 โต๊ะครู / โต๊ะนักเรียนจัดเป็นระเบียบหรือไม่
 - 1.8 พื้นห้องเรียนสะอาดหรือไม่
 - 1.9 บอร์ดหน้าห้องเรียนเป็นอย่างไร

2. ครูโชว์ภาพตัวอย่างห้องเรียน หรือสถานที่ที่ถูกจัดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย และสถานที่ที่จัดไว้ไม่เป็นระเบียบ ถามนักเรียนว่าชอบห้องเรียนแบบไหน
3. ครูสอบถามนักเรียนถึงบรรยากาศในห้องเรียน ว่านักเรียนจะอย่างไรให้ห้องเรียนสวยงามและเป็นระเบียบ มีบรรยากาศที่น่าเรียน โดยก่อนอื่นต้องเริ่มจากโต๊ะของตัวเอง ก่อน จัดให้เป็นระเบียบ และช่วยดูโต๊ะเพื่อนข้างๆ ด้วย

ขั้นตอนการ

4. แบ่งนักเรียนกลุ่มละ 3 - 4 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกความต้องการทำอะไร
5. นักเรียนทุกคนช่วยกันจัดห้องเรียน

ขั้นสรุป

6. ครูสุ่มถามนักเรียนถึงบรรยากาศในห้องเรียน หลังจากให้นักเรียนช่วยกันจัดห้องเรียน
7. ครูสรุปประโยชน์ที่ได้จากการร่วมมือ ช่วยเหลือกัน และการสละกำลังกายส่งผลให้งานสำเร็จอย่างรวดเร็ว

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น
2. การแบ่งงานกันทำ

กิจกรรมที่ 5 : เธอคือคนสำคัญ

เวลาที่ใช้ : 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การชื่นชมยินดีในความดีงามของตนและผู้อื่น
2. การให้กำลังใจ

จุดประสงค์

1. สามารถบอกถึงความเสียสละ ความดีของตนเองและผู้อื่น
2. ปลุกฝังการเป็นคนมีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจ เป็นกำลังใจให้ผู้อื่น
3. ส่งเสริมให้นักเรียนชื่นชมยินดีต่อความดีงามต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ

แนวคิด

สามารถถ่ายทอดความรู้สึกชื่นชมต่อผู้อื่น การแสดงความมีน้ำใจที่ตนเองได้รับ และรู้จักเป็นผู้ให้ เป็นการส่งเสริมให้เรามีน้ำใจต่อกัน ผู้ให้มีความสุข ผู้รับก็เป็นสุขเช่นกัน

สื่อการจัดกิจกรรม

ประวัติ ความดีและผลงานของบุคคลตัวอย่าง เช่น นักเรียนดีเด่นของโรงเรียน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนาในเรื่องการใช้ชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล บางคนประสบความสำเร็จในการทำงาน ทุกคนชื่นชมยินดีในความสามารถของเขาหรือเธอ แต่บางคนประสบภาวะล้มเหลวในการทำงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้และต้องการกำลังใจจากคนรอบข้าง ครูเล่าประวัติ ความดี และผลงานของบุคคลตัวอย่าง

ขั้นดำเนินการ

2. ให้นักเรียนจับคู่ 2 คน จากนั้นครูสนทนาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การยอมรับ ชื่นชมในความดีงามของแต่ละคนด้วยการให้นักเรียนพูดถึงความดีงามของเพื่อนและพูดถึงความดีงามของตนเองคนละ 1 – 3 นาที
3. หลังจากทุกคนพูดจบแล้ว ให้นักเรียนบอกถึงความรู้สึกที่ตนเองได้พูดถึงความดีงามของผู้อื่น และได้ฟังเพื่อนพูดถึงความดีความงามของเราด้วยความชื่นชม
4. ครูถามนักเรียนในกิจกรรมที่พูดถึงความดีงาม เมื่อนักเรียนตอบคำถามแล้ว ให้ครูถามนักเรียนในห้องว่ามีใครเห็นด้วยให้ยกมือขึ้น

ตัวอย่างคำถาม

- เพื่อนที่เรียนเก่งในห้อง คือใคร
- เพื่อนที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส ร่าเริง คือใคร
- หัวหน้าห้องของนักเรียนทำงานเก่งในเรื่องอะไร

ฯลฯ

ขั้นสรุป

5. ครูสรุปเรื่องการรู้จักคุณค่าในตนเองและประโยชน์ของการชื่นชมตนเองและผู้อื่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีอย่างไรผู้ที่ได้รับการยกย่องชื่นชม รวมทั้งผู้ที่กล่าวยกย่องชื่นชมผู้อื่นรู้สึกอย่างไร

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน
2. สังเกตการพูด การตอบคำถาม การแสดงความรู้สึก
3. สังเกตการใช้คำพูดเสริมกำลังใจให้ผู้อื่น

กิจกรรมที่ 6 : ใจเขา ใจเรา

เวลาที่ใช้ : 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น
2. รู้จักการปลอบใจและให้กำลังใจผู้อื่น

จุดประสงค์

สามารถบอกวิธีช่วยเหลือ รู้จักการปลอบใจ และการให้กำลังใจผู้อื่นได้

แนวคิด

การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ราบรื่น สดชื่น อารมณ์ไม่ขุ่นมัว จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เห็นอกเห็นใจกันและเอื้ออาทรต่อกัน

สื่อการจัดกิจกรรม

1. ใบงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ
 - 1.1 เมื่อเพื่อนเกิดอารมณ์โกรธอย่างรุนแรง นักเรียนจะช่วยเขาได้อย่างไร
 - 1.2 ในวิชาพลศึกษา เพื่อนล้มหิวเขาแตก นักเรียนจะช่วยเพื่อนได้อย่างไร
 - 1.3 ถ้าเพื่อนเกิดความกลัว นักเรียนจะช่วยเพื่อนได้อย่างไร
 - 1.4 เมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ นักเรียนจะช่วยเพื่อนได้อย่างไร
 - 1.5 เมื่อมีใครสั่งให้เพื่อนทำบางอย่างที่เพื่อนไม่พอใจ นักเรียนจะช่วยเพื่อนได้อย่างไร
 - 1.6 เมื่อเพื่อนไม่เข้าใจในวิชาเรียน นักเรียนจะช่วยเพื่อนอย่างไร
 - 1.7 เมื่อเห็นสุนัขหรือแมวหลงทาง นักเรียนจะช่วยเหลืออย่างไร
 - 1.8 เมื่อมีคนมาขอเสื้อผ้าเก่าๆ ตามบ้าน นักเรียนควรทำอย่างไร
 - 1.9 นักเรียนเห็นคุณแม่กำลังซักผ้ากองโตอยู่ นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 1.10 เมื่อเห็นคุณพ่อกลับมาจากที่ทำงานด้วยความเหนื่อยล้า นักเรียนจะทำอย่างไรบ้าง

2. เพลง ยิ้ม

เพลง ยิ้ม

ยิ้ม ยิ้ม ยิ้ม	ยิ้มมานัยน์ตาหวานชื่น
ยิ้มนัดชีวิตยั่งยืน	สดชื่นอร่ามยามวโร
มายิ้มกันหนอเพื่อนเอ	

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนว่า ในวันหนึ่งๆ คนเราจะมีหลากหลายอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์อะไรบ้าง
2. ครูถามนักเรียนว่า “หากนักเรียนกำลังโกรธ เศร้า ตกใจ นักเรียนแสดงออกอย่างไร” และครูยกตัวอย่างวิธีการจัดการกับอารมณ์ต่างๆ
3. ครูสอนให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลง ยิ้ม

ขั้นดำเนินการ

4. ครูให้นักเรียนทุกคนจับฉลากเลือกสถานการณ์ คนละ 1 สถานการณ์ ดังนี้
5. ให้นักเรียนบอกวิธีช่วยเหลือ ตามไปงานของสถานการณ์ที่นักเรียนจับฉลากได้ ทั้งด้านคำพูด และการแสดงออก

ขั้นสรุป

6. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่ากิจกรรมนี้ นักเรียนเรียนรู้อะไรบ้าง
7. ครูสรุปอีกครั้ง ในเรื่องข้อคิดหรือประโยชน์ที่สามารถบอกวิธีที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการสนใจร่วมกิจกรรม การทำงานจากไปงาน
2. การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมที่ 7 : สุขสันต์ยามว่าง

เวลาที่ใช้ : 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. การทำงานอดิเรก

จุดประสงค์

1. รู้จักใช้เวลาว่างช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวคิด

เวลาเป็นสิ่งที่มีความค่า เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนควรทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

สื่อการจัดกิจกรรม

รูปภาพการทำงานอดิเรก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนดูภาพเด็กทำงานอดิเรก เช่น รดน้ำต้นไม้ ปลุกต้นไม้ จัดชั้นหนังสือ อ่านหนังสือ ฯลฯ

2. สนทนาเกี่ยวกับภาพ

ขั้นดำเนินการ

3. ให้นักเรียนบอกชื่องานอดิเรกที่นักเรียนชอบมาคนละ 1 อย่าง
4. ให้นักเรียนช่วยกันคิดชื่องานอดิเรกเพิ่มเติม

ขั้นสรุป

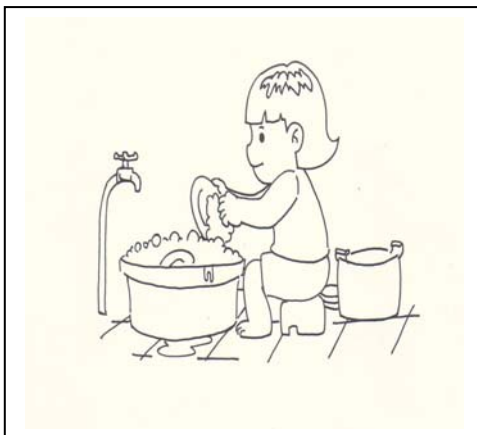
5. ให้นักเรียนร่วมกันบอกประโยชน์ของการทำงานอดิเรก
6. ครูให้แนวคิดที่ว่าเวลาเป็นสิ่งที่มีความค่า เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนควรทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม

การวัดและประเมินผล

1. ความสนใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

แบบฝึกหัด ให้นักเรียนเขียนบันทึกการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และส่งในสัปดาห์หน้า

ภาพงานอดิเรก

กิจกรรมที่ 8 : ทำดี ได้ดี

เวลาที่ใช้ : 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. ทำกิจกรรมที่แสดงถึงการเสียสละทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ ความสุขสบาย เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น
2. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จุดประสงค์

1. บอกถึงความรู้สึกของตนเองเมื่อเสียสละเพื่อผู้อื่นได้
2. รู้จักใช้เวลาว่างช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวคิด

การทำความดี เพื่อประโยชน์ต่อทั้งตนเองและผู้อื่น สิ่งที่คุณจะทำจะได้รับคือความรู้สึกสุขใจ อิ่มเอิบ ภาคภูมิใจ เป็นการกระทำที่สร้างเสริมความมั่นใจให้แก่กันและกัน

สื่อการจัดกิจกรรม

รูปภาพการทำงานอดิเรก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูทบทวนเรื่องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในสัปดาห์ที่แล้ว และให้นักเรียนส่งบันทึกการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ขั้นดำเนินการ

2. ครูให้นักเรียนดูภาพการกิจกรรมยามว่างที่แสดงถึงการเสียสละในด้าน กำลังกาย กำลังใจอีกครั้ง
3. ให้นักเรียนเล่าถึงการทำกิจกรรมที่แสดงถึงการเสียสละทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ ความสุขสบาย เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และบอกความรู้สึกเมื่อได้ทำกิจกรรมคนละ 1-2 นาที

ขั้นสรุป

4. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่ากิจกรรมที่นักเรียนกระทำการเสียสละในด้านกำลังกาย กำลังใจ ความสุขสบายส่วนตน และความรู้สึกที่นักเรียนจะได้รับเมื่อนักเรียนกระทำกิจกรรมดังกล่าวจะเป็นความรู้สึกดี สุขใจ ภาคภูมิใจ ซึ่งความรู้สึกที่ดีนี้จะทำให้นักเรียนเป็นคนมองโลกในแง่ดี เสริมสร้างความมั่นใจแก่ตัวนักเรียน

การวัดและประเมินผล

สังเกตการร่วมกิจกรรมของนักเรียนและการตอบคำถาม

ใบสังเกตพฤติกรรม

ชื่อกิจกรรม

วันที่ เวลา

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้นประถมศึกษาปีที่..... เลขที่.....

การให้ความสนใจฟัง

การให้ความร่วมมือในกิจกรรม

การทำงานเป็นกลุ่ม.....

การร่วมแสดงความคิดเห็น

อื่นๆ

.....

.....

ชื่อผู้บันทึก

**แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเสียสละ
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ครั้งที่.....เรื่อง.....**

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้นประถมศึกษาปีที่..... เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของ
นักเรียนมากที่สุด โดยพิจารณาเป็นรายข้อดังนี้

ระดับ 3	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 2	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 1	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
		3	2	1
		มากที่สุด	ปานกลาง	น้อยที่สุด
1.	ก่อนทำกิจกรรมพัฒนาความเสียสละ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเสียสละ			
2.	หลังทำกิจกรรมพัฒนาความเสียสละ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความเสียสละ			
3.	เนื้อหาในกิจกรรมพัฒนาความเสียสละมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเสียสละ			
4.	สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาความเสียสละมีความน่าสนใจ และหลากหลาย			
5.	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาความเสียสละมีความเหมาะสม			
6.	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเสียสละ			
7.	กิจกรรมพัฒนาความเสียสละเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
8.	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมพัฒนาความเสียสละไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้			
9.	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ และแบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจน และเข้าใจง่าย			
10.	สรุปภาพรวมการทำกิจกรรมพัฒนาความเสียสละ			

แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

คำแนะนำ แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ฉบับนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ตรงตามความเป็นจริง

1. เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

2. ศึกษาในระดับชั้น

☐

ประถมศึกษาปีที่ 1

☐

ประถมศึกษาปีที่ 2

☐

ประถมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความเสียสละ

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสำคัญที่ตรงกับการปฏิบัติของท่านว่าข้อความหรือคุณลักษณะนั้นเป็นคุณลักษณะด้านความเสียสละของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	เรื่องที่พิจารณา	ระดับความสำคัญ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
	<u>ด้านความเสียสละทรัพย์สินของ</u>			
1.	นักเรียนแบ่งปันอาหารให้แมวหรือสุนัขจรจัด			
2.	นักเรียนเต็มใจแบ่งขนมให้เพื่อนทานด้วย			
3.	นักเรียนให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน เมื่อเพื่อนลืมไม่ได้นำมา			
4.	นักเรียนนำหนังสือที่อ่านแล้วมาบริจาค			
5.	นักเรียนบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้เดือดร้อน			
6.	นักเรียนนำเสื้อผ้าที่ไม่ใช้แล้วไปบริจาค			
7.	นักเรียนบริจาคเงินทำบุญในโอกาสต่าง ๆ			
8.	นักเรียนให้เพื่อนยืมสมุดบันทึกไปจดว่าเรียนอะไรบ้าง เมื่อเพื่อนไม่มาโรงเรียน			
	<u>ด้านสละกำลังกาย</u>			
9.	นักเรียนจะทำเวรรักษาความสะอาดห้องเรียนทุกครั้งเมื่อมีเวร หรือไม่ใช่เวรของตน			
10.	นักเรียนจะทำการบ้านด้วยตัวเองทุกครั้ง			
11.	นักเรียนอาสาช่วยครูทำกิจกรรมแข่งกีฬา			
12.	นักเรียนรับเป็นหัวหน้าห้องหรือหัวหน้ากลุ่มเมื่อไม่มีใครอาสา			
13.	นักเรียนไม่บ่นเมื่อครูสั่งให้ทำงานแทนเพื่อน			
14.	เมื่อเห็นครูถือของพะรุงพะรังยืน นักเรียนจะอาสาช่วยถือทันที			
15.	นักเรียนอาสาช่วยครูจัดบอร์ดกิจกรรมต่าง ๆ			
16.	นักเรียนอาสาช่วยครูลบกระดานหลังหมดชั่วโมงเรียน			
17.	นักเรียนช่วยพ่อแม่ ซักของเล็กๆ น้อยๆ			

ข้อ	เรื่องที่พิจารณา	ระดับความสำคัญ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
18.	นักเรียนช่วยเพื่อนทำงานต่างๆ แม้ว่าไม่ใช่ งานของตนเอง			
19.	นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำความสะอาดบ้านเป็น ประจำ เช่น เก็บที่นอน รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น			
	<u>ด้านสละสติปัญญา</u>			
20.	นักเรียนพูดปลอบใจ เมื่อเพื่อนมีเรื่องผิดพลาด หรือเสียใจ			
21.	นักเรียนกล่าวชื่นชมเพื่อน เมื่อเพื่อนทำ พฤติกรรมถูกต้องเหมาะสมต่าง ๆ			
22.	นักเรียนให้กำลังใจเพื่อน เมื่อเพื่อนยังทำงาน ไม่เรียบร้อย			
23.	นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในชั้นเรียน			
24.	นักเรียนแสดงความยินดีกับเพื่อนที่ชนะ ประกวดงานต่างๆ ในชั้นเรียน			
	<u>ด้านสละความสุขสบายส่วนตัว</u>			
25.	นักเรียนจะเก็บขยะไปทิ้งถึงขยะ เมื่อเห็นคน อื่นทิ้งขยะไม่ถูกที่			
26.	นักเรียนมาเข้าแถวหน้าเสาธงทุกเช้า			
27.	นักเรียนจะเข้าแถวซื้อของหรือรับอาหาร ทุกครั้ง			
28.	นักเรียนช่วยผู้อื่นถือของบนรถประทางให้ผู้อื่น			
29.	นักเรียนตั้งใจเรียนวิชาพลศึกษา แม้ว่าแดดจะ ร้อนมากก็ตาม			
30.	นักเรียนจะพยายามทำการบ้านจนเสร็จ แม้ว่า จะดึกและง่วง			

ตาราง 11 แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์

ข้อคำถามที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	1	0	1	2	0.67
2	1	1	1	3	1
3	1	1	1	3	1
4	1	1	1	3	1
5	1	1	1	3	1
6	1	0	1	2	0.67
7	1	1	1	3	1
8	1	1	1	3	1
9	1	1	0	2	0.67
10	1	0	1	2	0.67
11	1	1	1	3	1
12	1	1	1	3	1
13	1	1	1	3	1
14	1	1	1	3	1
15	1	1	1	3	1
16	1	1	1	3	1
17	1	0	1	2	0.67

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
18	1	1	1	3	1
19	1	1	1	3	1
20	1	1	1	3	1
21	1	1	1	3	1
22	1	1	1	3	1
23	1	1	1	3	1
24	1	0	1	2	0.67
25	1	1	1	3	1
26	1	0	1	2	0.67
27	1	1	1	3	1
28	1	1	1	3	1
29	1	1	0	2	0.67
30	1	0	1	2	0.67

ตาราง 12 คะแนนจากแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ	หลังการใช้คู่มือ	ผลต่าง	คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ	หลังการใช้คู่มือ	ผลต่าง
	คะแนนเต็ม 90	คะแนนเต็ม 90			คะแนนเต็ม 90	คะแนนเต็ม 90	
1	45	53	8	18	76	84	8
2	56	60	4	19	39	58	19
3	43	53	10	20	53	61	8
4	70	76	6	21	60	71	11
5	49	52	3	22	52	61	9
6	52	60	8	23	54	71	7
7	41	53	12	24	35	56	11
8	40	51	11	25	36	56	10
9	71	73	2	26	43	60	7
10	60	75	15	27	51	76	15
11	62	78	16	28	39	56	17
12	76	85	9	29	52	61	9
13	61	76	15	30	73	76	3
14	74	76	2	31	64	71	7
15	39	53	4	32	52	52	0
16	42	56	14	33	41	56	15
17	56	68	12				

ตาราง 13 คะแนนจากแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2

คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 90	หลังการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 90	ผลต่าง	คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 90	หลังการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 90	ผลต่าง
1	51	60	9	22	58	62	4
2	53	60	7	23	54	70	16
3	46	53	7	24	36	56	20
4	52	71	19	25	39	51	12
5	51	60	9	26	43	60	17
6	64	74	10	27	61	72	11
7	41	53	12	28	42	56	14
8	40	51	11	29	51	62	11
9	68	73	5	30	71	80	9
10	60	75	15	31	64	68	4
11	62	78	16	32	52	54	2
12	76	82	6	33	43	56	13
13	61	74	13	34	52	61	9
14	74	81	7	35	61	70	9
15	45	53	8	36	49	62	13
16	48	56	8	37	52	61	9
17	51	68	17	38	53	64	11
18	76	84	8	39	62	70	8
19	41	58	17	40	60	72	12
20	58	62	4	41	64	71	7
21	64	74	10				

ตาราง14 คะแนนจากแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 3

คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ	หลังการใช้คู่มือ	ผลต่าง	คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ	หลังการใช้คู่มือ	ผลต่าง
	คะแนนเต็ม 90	คะแนนเต็ม 90			คะแนนเต็ม 90	คะแนนเต็ม 90	
1	61	69	8	20	48	51	3
2	53	70	17	21	51	59	8
3	64	74	10	22	62	70	8
4	68	76	8	23	60	71	11
5	60	72	12	24	52	59	7
6	51	64	13	25	72	80	8
7	73	79	6	26	70	76	6
8	51	59	8	27	60	64	4
9	69	75	6	28	51	61	10
10	41	50	9	29	46	54	8
11	53	59	6	30	49	55	6
12	41	60	19	31	56	62	6
13	49	65	16	32	62	71	9
14	51	62	11	33	70	75	5
15	70	74	4	34	61	69	8
19	62	81	19	35	56	71	15
17	79	85	6	36	58	62	4
18	64	71	7	37	65	71	6
19	45	49	4	38	64	79	15

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวกมลชนก ภิรมย์ศิริพรรณ
วันเดือนปีเกิด	9 กันยายน พ.ศ.2517
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	45/69 หมู่5 บ้านธนากร 4 ถนนเทิดพระเกียรติ ตำบลวัดชลอ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เลขานุการและการเงิน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์โรตารีในประเทศไทย ชั้น 32 อาคารโอเชียนทาวเวอร์ 2 75/82-83 ซอยวัฒนา ถนนอโศก เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์
พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพณิชยการราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2540	บริหารธุรกิจ สาขาเลขานุการ จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร